DERLEME

DR. BETHUNE: ÖRNEK BİR YAŞAM ÖYKÜSÜ

*M. Akif AKALIN**

Giriş

Tarih, yeri ve zamanı geldiğinde, emperyalizme, faşizme ve işgalcilere karşı, barış, demokrasi, ulusal ve toplumsal kurtuluş için, neşterlerini bırakıp, kılıç kuşanarak, emekçi halklara önderlik eden hekimlerle doludur. Dr. Ernesto Che Guevara, Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Dr. Rudolf Virchow, Dr. Sun Yat-sen, Dr.Thomas Hodgkin, Dr. Salvador Allende, Dr. Şefik Hüsnü ve daha niceleri, politik nitelikleriyle tarihte önemli roller aldılar. Kanadalı hekim Bethune ise, diğerlerinden farklı olarak, yaşamının sonuna kadar bir an elinden bırakmadığı neşterini, emperyalizme ve faşizme karşı savaşımında ve toplumsal ilerleme yolunda bir kılıç olarak kullandı.

Dr. Bethune'un mirası, düşmanlarını o kertede korkuttu ki, adının, ülkesi Kanada dahil, hiçbir yerde duyulmaması, barış, demokrasi ve sosyalizm uğruna yaşamını adadığı savaşımın belleklerden silinmesi için, ellerinden geleni artlarına koymadılar. Oysa güneşi balçıkla sıvamak olanaksızdı. Yakın dostlarının ve yoldaşlarının yıllarca süren kararlı mücadeleleri sonucu, ölümünden 33 yıl sonra da olsa, Dr. Bethune efsanesi dünyanın dört bir yanına yayıldı ve anısı, barıştan, demokrasiden ve toplumsal kurtuluştan yana olan hekimlere örnek oldu.

Dr. Bethune, hekimlik yaparak, sadece 'iyi hekimlik' yaparak, kısacık ömründe, üç kıtada, emekçi halkların savaşımına önder oldu. Hiçbir zaman, meslek kuruluşları dışında, politik ya da yönetici görevler almadı. Katıldığı hiçbir savaşta, neşterini bırakıp, kılıç kuşanmadı. Gerek kendi ülkesinde, gerekse yardıma koştuğu İspanya ve Çin'de, düşmana karşı, sadece 'iyi hekimlik' yaparak savaştı, emekçilerin gönlünde 'iyi hekimlik' pratiği ile taht kurdu.

Dr. Bethune'a göre faşizm, tüberküloz gibi, sosyal bir hastalıktı ve faşizme karşı, aynı tüberküloza karşı mücadele edildiği gibi savaşılmalıydı. Nasıl tüberkülozu önlemek olanaklıysa, faşizmi de önlemek olanaklıydı. Dr. Bethune, sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesini, parası olmayan insanlara yardım edebilmek için istiyordu. Dr. Bethune, kendisi için ücret talep etmeden yapacağı ameliyatların masraflarının, devlet tarafından karşılanması için savaştı. İşte, O'nun bu saf ve soylu düşünceleri, 'iyi hekimlik' yapabilmek için verdiği inatçı ve kararlı savaşımı, düşmanlarını o kadar korkuttu ki, ölümünden 12 yıl sonra biyografisini kaleme alan dostları Ted Allen ve Sydney Gordon, kitaplarını (The Scalpel, The Sword) Kanada'da bastıracak matbaa bulamadılar, ABD'de (Boston) yayınlamak zorunda kaldılar.

Aşağıdaki çalışma, bir yıllık bir arşiv taraması, Dr. Bethune biyografilerinin gözden geçirilmesi ve elde edilen verilerin, Kanada'da ve dünyada dönemin tarihsel olayları içinde yeniden değerlendirilmesinin bir ürünüdür. Çalışmada, Kanada Komünist Partisi ve Kanada Tabipler Birliği arşivlerinden ve hayatta olan, Dr. Bethune'u tanıma olanağı bulmuş yaşlı parti üyelerinin tanıklıklarından geniş ölçüde yararlanılmıştır.

Dr. Bethune'un yaşamı hakkındaki kaynakların çoğu belgelere değil, tanıklıklara dayandığından, kaynaklar arasında kimi çelişkilerle karşılaşılmaktadır. Bu

**Dr., Toronto Public Health*

durumlarda, ya en güvenilir kaynak çalışmaya esas alınmış, ya da çalışmada, kaynakların çoğunda yer alan bilgilere yer verilmiştir. Ne yazık ki, İngilizce ya da diğer 'batı' dillerine çevrilmemiş Çince eserlerden yararlanılamadığından, Dr. Bethune'un yaşamının Çin'de geçen bölümü için, ikinci elden kaynaklara başvurulmuştur. Umulur ki, Dr. Bethune'un Çince bilen dostları, bu eksikliği kısa zamanda giderirler.

Gençlik Yılları

Henry Norman Bethune, 3 Mart 1890'da, Toronto'nun 160 km kuzeyinde küçük bir kasaba olan Gravenhurst'de, Evangelik bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Bir din adamı olan babasının sürekli yer değiştirmesi nedeniyle, çocukluğu ve gençlik yılları Ontario'nun değişik kentlerinde geçen Bethune, liseyi bitirdikten sonra, 1907 yılında, Algoma'da orman işçisi olarak, odun kesiminde çalışmaya başladı.

1909 yılında, Toronto'nun birkaç kilometre kuzeyinde, Edgely köyünde, tek sınıflı bir ilkokulda, bir eğitim yılı, öğretmen olarak çalıştıktan sonra, aynı yıl Toronto'da üniversiteye başladı. İki yıllık fizyoloji ve biyokimya eğitiminin ardından (Kanada'da Tıp Fakültesine kabul edilebilmek için, daha önce temel bilimlerden mezun olmak gereklidir), amacı Kanada'ya yeni gelen eğitimsiz göçmen işçilere temel eğitim vermek ve İngilizce öğretmek olan Frontier Kolej'de öğretmen olarak görev aldı. Bu kolejde görev alan öğretmenler, gündüzleri orman, maden ve inşaat işlerinde işçi olarak çalışıyor, akşamları da, gündüz birlikte çalıştıkları arkadaşlarına öğretmenlik yapıyorlardı.

İki yıl sonra, Bethune, yaz tatili için çıktığı bir yolculukta uğradığı Winnipeg'de, Telgraf gazetesinde iş bularak gazeteciliğe başladı, fakat, Winnipeg yaşantısının monotonluğuna dayanamayarak, aynı yılın (1912) sonbaharında Frontier Kolej'e geri dönmek için başvurdu. Başvurmakta geciktiğinden işe alınmayınca, Toronto'ya geri dönerek, Tıp Fakültesi'ne kaydoldu. Parlak bir öğrenci olmayan Bethune, derslerinde, ancak sınıfını geçmesine yetecek kadar bir başarı gösteriyordu.

Birinci Emperyalistler Arası Savaş patlak verdiğinde (1914), dört yıllık tıp öğreniminin üçüncü yılında olan Bethune, okulunu yarım bırakarak, Toronto'da onuncu sırada, askerlik hizmeti için gönüllü oldu ve sıhhiye eri olarak orduya katılarak, Fransa'ya gitti. Cephede sedye taşıyıcı olarak görev alan Bethune, 29 Nisan 1915'te, her üç Kanadalıdan birinin yaşamını yitirdiği kanlı Ypres muharebesinde, sağ bacağına aldığı bir şarapnel yarasıyla, İngiltere'de üç ay kadar tedavi gördükten sonra terhis edilerek, Kanada'ya geri gönderildi ve burada yeniden tıp eğitimine döndü.

Savaş nedeniyle artan hekim gereksinimini karşılamak üzere başlatılan hızlandırılmış eğitime alınan Bethune, 1916 Aralığında mezun olarak, Stratford kasabasındaki bir özel muayenehanede, tatile çıkan aile dostu bir hekimin yerine hasta kabul etmeye başladı. Yeniden orduya katılma isteği kabul edilen Dr. Bethune, iki aylık muayenehane hekimliği ardından İngiltere'de, Chatham Deniz Hastanesi'ne yardımcı cerrah olarak tayin edildi. Pegasus uçak gemisinde 14 ay hekimlik yaptıktan sonra, kasık fıtığı nedeniyle 1918'de hastaneye kaldırıldı ve ameliyat oldu.

Hastanede kaldığı sürede savaş sona erince, taburcu olduktan sonra, 1919 Şubat'ında Londra'da Çocuk Hastanesi'nde çalışmaya başladı. Burada 6 aylık intörnlük eğitimini tamamlayarak Kanada'ya döndü ve Stratford'ta muayenehane açtı. Dostlarının ısrarına rağmen, bir türlü alışamadığı muayenehane hekimliğini bırakıp, orduya başvurarak, bu kez 1920'de Kanada Hava Kuvvetleri'nde uçuş hekimi oldu. 7 ay sonra bu görevinden ayrılarak Londra'ya gitti ve Batı Londra Hastanesinde, 1921 yılında, ikinci intörnlüğünü tamamladı. 1922 Şubat'ında Edinbourgh'ta meslek örgütünün sınavını vererek cerrah oldu ve aynı hastanede cerrah olarak göreve başladı.

İngiltere'deki cerrahi eğitimi sırasında varlıklı bir ailenin kızı olan Frances Penney ile tanışan Dr. Bethune, 1923 Ağustos'unda evlendi ve Avrupa ülkelerinde geçen beş aylık bir balayına çıktı. Balayı sırasında dolaştıkları ülkelerde Dr. Bethune'un zamanını hastanelerin cerrahi kliniklerini ziyaretle geçirmek istemesi çift arasında tatsızlıklara neden olduysa da, gezi ciddi bir sorun çıkmadan sona erdi. Balayından sonra, 1924 başında, Kanada'ya dönen Dr. Bethune, hekime en çok gereksinim duyulan ücra yerlerden birinde çalışmak istedi, fakat, Frances bu fikre şiddetle karşı çıktı. Çift, Frances'in ısrarı ile 1924 sonbaharında, Ontario şehirlerine göre daha modern bir şehir olan Detroit'e (ABD) yerleşti. Dr. Bethune, eşini mutlu edebilmek için, kısa yoldan başarıya ulaşmaya ve zengin olmaya karar verdi. ABD'de hekimlik yapabilmek için meslek örgütüne başvuran Dr. Bethune, Harper Hastanesi'nde yardımcı cerrah olarak göreve başladı. Aynı zamanda Detroit Tıp Fakültesi'ne yaptığı başvuru da kabul edilince, 1925 yılında burada da part-time öğretim üyeliği görevi aldı. Bu dönemde, Mayo Kliniği'nde (Minnesota) iki ay gözlemci cerrah olarak görev yaptı.

Kuzey Amerika: ABD ve Kanada

Zengin olabilmek için bütün olanaklara sahip olmuştu, fakat tek kusuru vardı: bir türlü hastalarından para istemeyi beceremiyordu. Karşılığında para alamayacağını bildiği halde, kendisine başvuran fakir hastaları geri çeviremiyor, para alabildiklerinden de piyasanın oldukça altında ücret alıyordu. Varlıklı bir aileden gelen eşi ile para yüzünden arası açılmaya başladı. 1926 yılında, eşinin evi terketmesinin ardından, henüz tedavisi bulunamamış olan tüberküloz hastalığına yakalanan Dr. Bethune, doğum yeri olan Gravenhurst'te Calydor Sanatoryumu'na yatırıldı. Birkaç ay sonra New York'taki Trudeau Sanatoryumu'na nakledilen Dr. Bethune, burada, 1927 Aralığına kadar yataklı tedavi gördü.

O yıllarda, muhafazakar hekimler, tüberküloz tedavisinde yalnızca yatak istirahati öneriyor, yenilikçi

hekimler ise, geliştirdikleri suni pnömotoraks yöntemini denemeye çalışıyorlardı. Dr. Bethune, bu yöntemin kendisinde denenmesi için gönüllü oldu. Tedavi olumlu sonuç verdi ve 10 Aralık'ta taburcu oldu. Bu arada, bütün zamanını tüberküloz konusuna ayıran Dr. Bethune'un çalışmaları, 1929 yılından itibaren, Canadian Medical Association Journal, Journal of Bacteriology ve Journal of Thoracic Surgery'de yayınlanmaya başladı. Tüberkülozla savaşmayı kafasına koyan Dr. Bethune, toraks cerrahı olmaya karar vermişti. 1928 yılında başvurduğu Ray Brook Hastanesi'nde, Dr. Harry Bray'in hem hastası, hem de asistanı oldu. Burada, fareler üzerinde deneyler yapan Dr. Bethune, araştırmasını tamamladıktan sonra, 1928 Nisan'ında Montreal'e geçerek, çalışmalarına McGill Üniversitesi Cerrahi Kürsüsü başkanı Dr. Edward Archibald ile birlikte Royal Victoria Hastanesi'nde devam etti. Bu arada, eski eşiyle yeniden biraraya gelen Dr. Bethune, 1929 Kasım'ında Frances Penney ile yeniden evlendi.

Montreal'de göğüs cerrahisinde yeni yöntemler geliştirmeye başlayan Dr.Bethune, aynı zamanda, ileride kendi adıyla anılacak olan cerrahi enstrümanlar icat etti. Philadelphia'da Pilling Company tarafından imal edilen enstrümanlar, 1931 yılında piyasaya sürüldü. 1932 yılından itibaren Dr. Bethune tarafından tıbbın hizmetine sunulan cerrahi enstrümanlar, ABD katologlarında yer almaya başladı. Dr. Bethune, 1930'lar boyunca, Kanada, ABD ve İngiltere'de, yeni gelişmeye başlayan toraks cerrahisi alanında öncü rol üstlendi ve geliştirdiği yöntemlerden bir kısmı, 1940'larda tüberkülozun ilaçla tedavisi bulunana kadar uygulamada kaldı. Dr. Bethune tarafından icat edilen 'rib shears' gibi enstrümanlar, bugün dahi kullanılmaya devam etmektedir.

1932 Ocağında frenisektomi operasyonu geçirdikten sonra, suni pnömotoraks tedavisinden çıkarıldı. McGill Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Akciğer ve Plevra Hastalıklarının Tanısı ve Cerrahi Tedavisi dersi vermeye başlayan Dr. Bethune, dönemin tıp eğitimindeki egemen pederşahi geleneği yıkarak, öğrencilerine demokratik bir ortam sağladı. Öğrencilerinin kendi geliştirdiği teori ve yöntemleri sorgulamasına izin verdi. Tüberküloz tanısında salt stetoskoplarından medet uman muhafazakar hekimleri eleştirerek, öğrencilerine, yeniliklere açık olmalarını ve tanıda yeni gelişmekte olan görüntüleme yöntemlerine başvurmalarını öğütledi. Dr. Bethune'un bu tutumu kendisine kısa zamanda muhafazakar üniversite çevresinde çok düşman kazandırdı ve bütün parlak başarılarına rağmen, 1932 sonbaharında işini yitirdi.

Geçirdiği trafik kazası nedeniyle yerine cerrah arayan Detroit Herman Kiefer Hastanesi Toraks Cerrahi Bölümü şefi Dr. Edward O'Brien, Dr. Bethune'a, kendisi iyileşene kadar görevini üstlenmesini teklif etti. Bu teklifi, Montreal'de geliştirdiği yeni ameliyat tekniklerini Amerikalı meslektaşlarına öğretebilmek için bir fırsat olarak gören Dr. Bethune, Detroit yanında Northville ve Black Creek'te toraks cerrahlarına yeni teknikleri ve kendi geliştirdiği cerrahi enstrümanları tanıttı.

1933 başında, Montreal'de, 450 yataklı Sacré Coeur Hastanesi'nde, şef toraks cerrahı ve bronkoskopist olarak, yılda 1.200 dolar maaşla, göreve başladı. Yine mali nedenlerle arasının açıldığı, ikinci kez evlendiği eşinden, 1933 yılında, bir kez daha ayrıldı.

Kliniğinde, 1934 yılında, 1.100 tüberkülozlu hasta kabul edildi, 300 ameliyat ve 73 torakoplasti gerçekleştirildi. Artık, 45 yaşında, uluslararası tıp topluluklarında tanınan, fakir fakat saygın bir hekimdi. 1935 Haziran'ında Amerikan Toraks Cerrahi Birliği'nin yönetim kuruluna seçilmiş, Kanada Tabipler Birliği'nde, kendi alanında konferanslar vermeye başlamıştı. Ancak, hala hastalarından para almayı 'beceremediği' için, konferans vermeye gittiği yerlerde, kendisini kötü giyimi nedeniyle hekime benzetemeyip salona almak istemeyen görevlilere, gerçekten Dr. Bethune olduğunu kanıtlamaya çalışıyor, yine de, çevresinden gelen bütün baskılara rağmen muayenehane açmamakta direniyordu. Hastaneden aldığı maaş ise ancak bir hekim arkadaşıyla birlikte tuttuğu apartman dairesinin kirasına ve zorunlu masraflarına yetiyordu.

Dr. Bethune, 1930'lara, bir başka deyişle 40 yaşına kadar politikaya ilgisiz kaldı. Politika ile ilk tanışması, yakalandığı tüberküloz sayesinde oldu. Tüberküloz üzerine yaptığı çalışmalar sırasında, tüberkülozun aslında önlenebilir bir hastalık olduğunu farketti ve arkadaşlarına, kaynakların, tüberküloz tedavisinden çok, tüberkülozun önlenmesi için kullanılması gerektiğini anlatmaya başladı. 1932 yılında, hastalıklar ve ekonomi arasındaki yakın ilişki konusunda yazdığı bir makalede, düşünceleri iyice olgunlaşmış, 'tüberküloza yakalanan zenginler iyileşirken, fakirler ölüyor' tesbitinde bulunmuştu.

1930'lu yıllar öncesinde, Kanada'da politikaya, yalnız Dr. Bethune değil, hemen hiçbir aydın fazla ilgi göstermiyordu. 1929 bunalımına kadar göreli bir refah içinde yaşayan Kanadalılar, politikayı yıllardır iktidarda olan Muhafazakar Parti'ye bırakmışlardı. 1930'lu yıllar ise, Kanada'ya ekonomik yıkım, o güne kadar görülmemiş bir işsizlik ve açlık getirdi. Montreal nüfusunun yüzde 20 – 33'ü işsiz, halk panik içindeydi. Hükümet, halktan gelen talepleri 'kaynak yok' gerekçesiyle geri çeviriyordu. Oysa aynı hükümet, birkaç yıl sonra Emperyalistler Arası İkinci Savaş için milyarlarca doları bir çırpıda bulacak, savaştaki yerini almakta bir gün dahi geri kalmayacaktı.

Her on kişiden birinin, devlet tarafından, yetişkin başına 1 dolar 20 sent, çocuk başına 80 sent haftalık yardımla açlıktan ölmemeye çalıştığı Kanada'nın her yerinde olduğu gibi Montreal'de de, sol eğilimli dernekler yeşermeye, işçi ve işsiz hareketleri ortaya çıkmaya başladı. Bu parayla hastalanıldığında hekime gitmek ya da ilaç almak değil, bir hafta boyunca günde üç öğün yemek yemek dahi olanaksızdı. Dr. Bethune, kiliselerin ve yardım kuruluşlarının toplantılarına katılıyor, parasızlık nedeniyle tedavi olamayan hastalarını anlatıyor, yoksulluğa çareler arıyordu. Katıldığı toplantılarda, Montreal'in ilerici

kesimleriyle ve komünistlerle tanıştı. 1934 yılında, Montreal İlericiler Klübü'nde, tüberkülozdan ölen John Bunyan (hayali bir kişilik) üzerine yaptığı bir konuşmada, tüberkülozun 'toplumsal' boyutlarını ayrıntılı olarak ortaya koydu.

Bir gün eve dönerken, şehrin ana caddelerinden birinde kalabalık bir grubun, ellerindeki beyaz bir bez üzerine siyah harflerle 'Çocuklara süt, kadınlara ekmek' yazılı bir pankartla yürüdüğünü gördü. Birden ortalık karıştı ve atlı polisler kalabalığın arasına dalarak insanları coplamaya başladılar. Şaşkınlık ve korkuyla bir apartman aralığına sığınan Dr. Bethune, polis vahşetini yaşamında ilk kez yakından gördü. Polisler kalabalığı caddenin diğer ucuna sürerken, saldırıda başından yaralanmış bir gencin etrafında küçük bir öbek oluşmuştu. Gruba yaklaşan Dr. Bethune, hekim olduğunu söyleyerek, yaralıya kaldırım üzerinde çantasındaki tıbbi malzemelerle ilk yardım yaptı. Etrafındakilere kim olduklarını, ne yaptıklarını sordu ve onların Montreal İşsizler Birliği üyeleri olduğunu öğrendi.

Ertesi gün, Montreal İşsizler Birliği yöneticilerinin biraraya geldikleri yeri bulan Dr. Bethune, yöneticilerden birine katvizitini uzatarak, 'Ben Dr. Bethune. Erkek, kadın ya da çocuk, sizin tarafınızdan bana gelecek herkes ücretsiz tıbbi yardım alacaktır. Gelecek haftaya kadar, on hekim daha bulacağımı umuyorum' dedi. Artık ismi yalnız tıp çevreleri tarafından değil, Montreal'in ekmek kuyruklarında bekleyen onbinler tarafından da biliniyordu. Montreal'deki radikal çevrelerden, kiliselerden ve yardım kuruluşlarından destek alan Dr. Bethune, Montreal'in en yoksul mahallelerinden biri olan Verdun'da ilk ücretsiz tübeküloz kliniğini açtı.

Kanadalı emekçiler sefaletle boğuşurken, dünyada faşizm hızla yayılıyor, İspanya'da Primo de Riva, Çin'de Chiang Kai-shek muhaliflerine kan kusturuyor, Nazi Almanyası, faşist İtalya ve militarist Japonya, dünyayı egemenlikleri altına alma planlarını adım adım uygulamaya koyuyorlardı. Gelişen bu hareketlerin yönünü SSCB'ye çevirmeye çalışan Amerikalı ve Batı Avrupalı emperyalist güçler, fırsattan yararlanarak, emekçilerin Emperyalistler Arası Birinci Savaş sonrasında elde ettikleri kazanımları yok etme çabası içindeydiler.

1935 yılında, bir klüp toplantısında, dinleyicilerden birinin, Sovyetler Birliği'nde aynı Dr. Bethune'un kliniğinde olduğu gibi sağlık hizmetlerinin ücretsiz olduğunu söylemesi üzerine, Dr. Bethune, SSCB'deki sağlık sistemine ilgi duymaya başladı. Okuduğu makalelerden, SSCB'de çocukların tuberkülin testiyle tarandığını, işyerlerinde işçiler için sağlık birimleri olduğunu, dahası sağlık hizmetlerinin ücretsiz olduğunu öğrendi. Okuduklarının 'abartı' olduğunu düşünen Dr. Bethune, çevresindekilere bunların doğru olup olmadığını sormaya başladı. Kanada dahi, hiç değilse toplumun en fakir kesimlerine ücretsiz bir sağlık hizmeti sağlayamazken, SSCB gibi Kanada'dan çok geri bir ülke, Kanada nüfusunun neredeyse on katına nasıl ücretsiz sağlık hizmeti sunabilirdi? 1910'larda karşılaştığı Ukraynalı göçmen maden işçileri, yiyecek ekmek bulamadıkları için ülkelerini terketmek zorunda kalmamışlar mıydı? 20 yılda bir ülke, bu kadar kalkınabilir miydi?

Toplantılardan birinde karşılaştığı Quebec Komünist Partisi sekreteri Stanley Ryerson'ın, 'inanmıyorsan git, kendi gözünle gör' demesi üzerine SSCB'ye gitmeye karar veren Dr. Bethune, 1935 Ağustos'unda Moskova ve Leningrad'da düzenlenen 15. Uluslararası Fizyoloji Kongresi'ne, insülini keşfederek Nobel Ödülü alan sınıf arkadaşı Dr. Frederick Banting ile birlikte katılmaya karar verdi. Kongreye, dünyanın her yerinden 1.200 bilim insanı, Sovyet bilimadamı Ivan Pavlov'un şartlı reflex alanındaki çalışmalarını öğrenmek için gelmişti. Kongrede Pavlov ile tanışan Dr. Bethune, Pavlov'dan ve çalışmalarından çok etkilendi. Rusya Halk Sağlığı Komiserliği'nden aldığı özel izinle, SSCB'de hastane ve klinikleri inceleyerek, tüberküloz savaşımı ve sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri hakkında bilgi aldı.

O zamana kadar 'batı'da tüberküloz hakkındaki yaygın kanı, hastalığın ancak yayılmasının durdurulabileceği yönündeydi. Sovyet istatistikleri ise 1917 – 1935 yılları arasında tüberküloz insidansının yarı yarıya azaltıldığını gösteriyordu. Ücretsiz sağlık hizmeti ise, gereksinimleri olanlara bir yardım değil, bütün Sovyet yuttaşlarına verilmiş anayasal bir haktı. SSCB'de kaldığı süre içinde, sokaktaki insanlarla konuşmaya ve insanların gündelik yaşamları hakkında bilgi almaya gayret eden Dr. Bethune, SSCB hakkında merak ettiği herşeyi kendi gözleriyle gördü.

Montreal'e Sovyet sağlık sisteminden oldukça etkilenmiş olarak dönen Dr. Bethune, SSCB'de gördüklerini anlatmaya başladı. Kanada'nın, SSCB ile diplomatik ya da ticari bir bağlantısı olmadığından, Dr. Bethune'un konferansları, bu ülkeyi merak eden, her siyasal görüşten insanla doluyordu. Dr. Banting de, Toronto'da verdiği konferanslarda, SSCB'de gördüklerini anlattı. Biri Nobel ödüllü, dünyaca ünlü iki bilim adamının tanıklıkları karşısında, anti-komünist, muhafazakar çevreler ne yapacaklarını bilemez hale gelmişlerdi.

20 Eylül 1935'te, Montreal Tıp-Cerrahi Cemiyeti, SSCB'deki Kongre'ye katılan hekimlerin konuşmacı olarak katıldığı bir toplantı düzenledi. Burada Kanada'lı hekimlere hitap eden Dr. Bethune, şunları söyledi: 'Açıkçası, ben Rusya'ya, diğerlerinden farklı okarak, Fizyoloji Kongresi için gitmedim. Oraya, bundan daha önemli nedenlerle gittim. Birincisi, Rusları görmeye gittim. İkincisi, bulaşıcı hastalıklar arasında en kolay ortadan kaldırılabilecek bir hastalık olan tüberkülozu yoketmek için ne yaptıklarını görmeye gittim.... Sadece bir oturuma, açılış oturumuna katıldığım için, kongre hakkında birşey söylemeyeceğim. Ben Neva'da yüzmekle, arka sokaklarda dolaşmakla, pencerelerden içeri bakmakla meşguldüm...'

Konuşmasının geri kalan kısmını, SSCB'ye yaptığı ziyareti, Alice'in, Hakikalar Diyarı'na yaptığı ziyaretle analojiler kurarak sürdüren Dr. Bethune, sözlerini şöyle tamamladı: 'Bugün Rusya bir doğum sürecinden geçiyor

ve ebeler ile kadın-doğum uzmanları bebeği hayatta tutmakla meşgul olduklarından, henüz bebeğin üzerindeki doğumdan bulaşan artıkları temizleyememişler. Yaratma eylemi nazik bir eylem değildir ve hiçbir zaman olmamıştır. Yaratma, kaba, hırçın ve devrimcidir. Fakat, insanlığın sınırsız geleceğine, amacına ulaşmak için elinde tuttuğu ilahi kadere inanan cesur yürekler için Rusya bugün, reform hareketinden beri yeryüzünün gördüğü en heyecan verici manzaradır. Bunu inkar etmek, insana olan inancı inkar etmek demektir ve bu affedilmez bir günahtır.'

Bu ziyaret sonrası, 45 yaşında iken, sosyalizme olan ilgisi artan Dr. Bethune, Montreal'de, Quebec Komünist Partisi sekreteri Stanley Ryerson'ın Marksizm hakkındaki konferanslarını da izlemeye başladı. Tanıştığı komünistlerde, Evangelik babası ve annesinin tutkulu karakterini buldu. Komünist Manifesto'yu, Engels'in Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm'ini ve Lenin'in Devlet ve Devrim kitabını okudu ve sosyalizmi öğrenmeye çalıştı.

O yıllarda, Kuzey Amerika'da anti-komunizmin revaçta olması, Bethune'u da herkes gibi ürkütüyodu. Komünist Partisine üye olmak, ömür boyu polis takibini, sebepli sebepsiz tutuklanmayı, kamu sektöründe iş bulamamayı göze almak demekti. (2000'li yıllarda dahi, 1930'lardaki kadar şiddetli olmasa da, Kuzey Amerika'da, varlığını hayatın her alanında hissettiren azgın anti-komünizm, Kanada ve ABD'de, Komunist Parti'ye üye olmayı, bir cesaret göstergesi haline getirmektedir). Bu nedenle, Dr. Bethune'un 1930'larda ikirciklenmesini makul karşılamak gerekir.

Dr. Bethune, Sovyetler Birliği Dostları Derneği'nin daveti üzerine SSCB'deki sağlık hizmetleri üzerine yaptığı bir konuşmadan sonra The Gazette muhabirinin bir sorusuna şu yanıtı verdi: 'Marksizme inanıyorum, fakat Leninizm hakkında kuşkuluyum. Leninizmin, Marksizmin ruhunu yitirdiğini düşünüyorum. Marx, İsa ve Spinoza ile birlikte, dünyanın gerçek inanç liderlerinden biridir. Marx ve Engels'in öğretilerinde Lenin'in yaptığı değişiklikler gerekli mi bilmiyorum, fakat Rus komünizminin bize uyacağına inanmıyorum. [Rus komünizmi] çok katı ve acımasız. Bize uymaz, çünkü, birinci olarak, kapitalistler güç kullanmadan iktidardan uzaklaştırılamazlar, fakat Kanadalıların güç kullanmaya hazır olduklarını sanmıyorum. İkinci olarak, komünizmin tek yaşam tarzı olduğuna tutkuyla inandığımızı sanmıyorum. Eğer ekonomik komünizm ile tinsel ve entellektüel bireyciliği birleştirebilseydik, bu sorunu çözebilirdik.... Bizim politik sistemimiz, demokrasi ve ifade özgürlüğü üzerine kurulmuştur. Bunların, özellikle Quebec'te, sınırlı olduğunu kabul ediyorum, fakat bu sistemde, komünist sistem altında söyleyemeyeceğim şeyleri söyleyebiliyorum.' Dr. Bethune, bu dönemde, kendisine önerilen Sovyetler Birliği'nin Dostları Derneği başkanlığı teklifini reddetti.

Kanada'da, tarihsel olarak tıp ve hukuk eğitimi, yalnızca toplumun üst tabakalarından gelen öğrencileri kabul ediyordu. (Bugün dahi, bu gelenek, tıp ve hukuk fakültelerine başvuran öğrencilerden, tanınmış hekim ya da hukuk insanlarından referans mektubu getirmeleri ve oldukça pahalı olan eğitim masraflarının aileleri tarafından karşılanması talepleriyle korunmaktadır). Dr. Bethune'un adını aldığı dedesi bir hekim, babası ise bütün Ontario'da tanınmış, önde gelen bir din adamıydı. Hekimlerin hemen tümü, Kanada'nın elit kesiminden geliyordu. Bu ortamda Dr. Bethune, Kanada'nın sağlık sorunlarına çözüm üretmekte birlikte hareket edebileceği meslektaş bulmakta zorlanıyordu. Buna rağmen, 1936 yılında, Montreal'de, bir grup hekim, hemşire, dişhekimi ve sosyal çalışmacı ile birlikte, kendisinin başkanlığını üstlendiği, Halkın Sağlık Güvencesi İçin Montreal Grubu'nu kurarak, Kanada'da sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi için projeler üretmeye başladı.

Dr. Bethune, yoğun bir araştırmanın içine atılmıştı. Halk sağlığı ile ilgili Kanada ve ABD'de yayınlanmış bütün çalışmaları topladı. Londra'daki arkadaşlarından İngiltere'deki halk sağlığı sistemi hakkında bilgi aldı. Başkentteki (Ottawa) ilgili devlet dairelerinden dökümanlar topladı, uzmanlarla görüştü. Uluslararası Emek Bürosu ve Uluslar Ligi'nin (Bugünkü Birleşmiş Milletler) ilgili dairelerinden istatistik yıllıkları getirtti. Bütün ülkelerin halk sağlığı sistemlerine, ekonomik ve sosyal durumlarına, ortalama ücretlerine, devlet yapılarına ilişkin verileri biraraya topladı. Bunların hepsini, apartman dairesine davet ettiği Halkın Sağlık Güvencesi İçin Montreal Grubu'nun önüne koyarak, 'haydi, iş başına' dedi.

Grup çalışmalarının sonunda ortaya şu öneriler çıktı: Ücretlileri kapsayan zorunlu bir sağlık sigortası, belediyeler ölçeğinde, hastanelerde görevlendirilecek hekim, hemşire ve diş hekimlerinden ekipler oluşturulması, her 500 işsizin yerel hekimlere bağlanması ve giderlerin devlet tarafından karşılanması. Aslında Dr. Bethune bir sosyalleştirme programı önermek istiyordu, fakat, kabul edilmeyeceğinden çekindiği için, yukarıdaki önerilerle yetinmek zorunda kaldı.

Öneriler Montreal Tıp-Cerrahi Cemiyeti'ne getirildiğinde, Cemiyet, konu ile ilgili uzmanların katılacağı bir panel düzenledi. Panele katılan Dr. Gordon, devlete sağlık konusunda sorumluluk verilmesinin, hekimlik mesleğinin temellerini tehdit edeceğini ileri sürdü. Dr. Cuddihy ise, daha orta-yolcu bir çizgi izleyerek, devletin değil, özel şirketlerin sağlık sigortası işine girmelerini önerdi. Dr. Bethune ise yukarıdaki önerilerini bir kenara bırakarak, doğrudan sosyalleştirmeyi savundu. Dr. Bethune konuşmasını şöyle tamamladı: 'Bu gece önünüze, bugüne kadar bu Cemiyetin karşılaştığı en ilginç dava kondu. Bu, *halka karşı hekimler* davasıdır. Bu davada, dengenin hekimlerden yana olduğunu vurgulamak gerekiyor. Ancak biz hem savunma, hem de hakim rolü oynuyoruz.' (Dr. Bethune'un sosyalleştirme hakkındaki düşünceleri, yazının sonunda verilmiştir.)

Bu çalışmalarının yanında, kendi özeğitimine de ağırlık veren Dr. Bethune'un görüşleri kısa zamanda olgunlaştı ve sistematik bir hale gelmeye başladı. 1936 yılında

ABD'nin Memphis – Tennessee kentinde katıldığı Göğüs Cerrahisinde Gelişmeler konulu bir toplantıda yaptığı konuşmada, ABD ve Kanada'da tıbbi uygulamaların kapitalizm tarafından belirlendiğini söylüyor, hastalardan para istenmesinin ahlaki olmadığını, sağlık hizmetlerinin devlet tarafından finanse edilmesi gerektiğini savunuyordu.

Yaşamı boyunca her zaman sanata ilgi duyan Dr. Bethune, boş zamanlarında D.H. Lawrence okur, şiirler, kısa öyküler yazar ve resim yapardı. 1936 başında Montreal'de kiraladığı apartman dairesini stüdyoya çevirerek, sanatsal çalışmalarına ağırlık vermeye başladı. Daha sonra stüdyosunu Montrealli çocukların Cumartesi günleri çalışabileceği Montreal Çocukları Yaratıcı Sanat Merkezi haline getirdi. Almanya'dan, Hitler zulmünden kaçarak, Montreal'e yerleşen Fritz Brandtner yönetimindeki sanat merkezinde çalışmalara katılan çocuklar arasından, ileride Kanada'da isim yapacak ressamlar yetişti.

Halkın Sağlık Güvencesi İçin Montreal Grubu, Kanada'da sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi için dört ayrı plan hazırladı ve bir rapor halinde, 1936 Temmuz'unda Quebec Başbakanı'na sundu. Raporun kopyaları, tıp topluluklarına, sosyal yardım kuruluşlarına ve kiliselere gönderildi. Bütün çevrelerin, raporda komünizm savunusu yapıldığı gerekçesiyle tepki göstermeleri, Dr. Bethune'u hayal kırıklığına uğrattı. Diğer çevrelerin tepkilerini bir ölçüde kabullenen Dr. Bethune, hekim örgütlerinin rapora tepki göstermelerini kabullenemiyordu. Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesinin, hekimlere, yalnızca parası olanlara değil, sağlık hizmetine gereksinim duyan herkese hizmet etme olanağı getireceğini nasıl anlayamıyorlardı?

Aynı günlerde (18 Temmuz 1936) Madrid radyosu, Fas'taki İspanyol ordusu içinde, 1936 Şubat'ında seçimleri kazanarak iktidara gelen Halk Cephesi'ne karşı, başını general Francisco Franco'nun çektiği bir ayaklanmanın patlak verdiğini duyurdu. Sendikalar, Başbakan'dan, işçileri orduya karşı silahlandırmasını istediler ve Cumhuriyetçi Ordu kuruldu. Faşist İtalya ve Nazi Almanya'sı desteğindeki Franco birlikleri, Madrid'e doğru ilerliyorlardı. Sovyetler Birliği'nin Cumhuriyet Ordusu'na sağladığı savaş uçağı ve tank desteği çok yetersizdi. Avrupa'da demokratik seçimlerle iktidara gelen ilk halk hükümetini korumak için 60'tan fazla ülkeden 40 bin gönüllü İspanya'ya koştu. Bunlar arasında, çoğu komünist, 1.448 Kanadalı, oluşturdukları Mackenzie-Papineau Bölüğü ile Uluslararası Tugay'a katıldılar. Kanada'nın o zamanki nüfusunun 12 milyon kadar olduğu ve Kanada hükümetinin gönüllülere pasaport vermediği anımsanırsa, Uluslararası Tugay'ın yaklaşık yüzde 4'ünü oluşturan Kanada'nın fedakarlığının boyutları daha iyi kavranabilir. İspanya İç Savaşı'nda faşizme karşı savaşan 721 Kanadalı yaşamını yitirdi. Bugün Ottawa'da ve Victoria'da bu kahramanlar anısına dikilmiş anıtlar bulunmaktadır.

Avrupa: İspanya

Kanada'da, İspanya'ya yardım çalışmaları 1936 Ekim'inde A.A. McLeod'un başkanlığını yaptığı Faşizme ve Savaşa Karşı Birlik Ligi'nin kurulmasıyla başlamıştı. Daha sonra Lig, Kanada Komünist Partisi sekreteri Tim Buck'ın girişimiyle İspanyol Demokrasisine Yardım Komitesi'ni kurdu. Gelişmelerden çok etkilenen ve aynı günlerde Quebec Başbakanı tarafından, hazırladığı sağlık hizmetlerini sosyalleştirme planı reddedilen Dr. Bethune, meşhur 'Red Moon' (Kızıl Ay) şiirini kaleme aldı.

Kanada'dan İspanya'ya gitmek, yol parasını ve masrafları karşılamak kolay değildi. 1936 Eylül'ünde İspanya'ya gitmeye karar veren Dr. Bethune, Kızıl Haç'a başvurdu. Kızıl Haç, Cumhuriyetçilere yardım etmeyi düşünmüyordu. Bu sırada, Kanada'da din adamları, aydınlar ve öğrenciler tarafından 1930'da kurulmuş olan Co-operative Commonwealth Federation'un (günümüzdeki Yeni Demokrasi Partisi'nin öncülü) haftalık yayın organı New Commonwealth'te, Toronto'da İspanya'ya tıbbi yardım için bir komite kurulduğunu okuyan Dr. Bethune, hemen Toronto'ya geçti. Ancak Toronto'da kendisini kötü bir sürpriz bekliyordu, ortada ne örgüt ne de para vardı, herşey fikirden ibaretti. Bunun üzerine, fikir sahipleriyle beraber çalışmaya başlayan Dr. Bethune, Toronto'da, yönetiminde tanınmış iki protestan rahibin de bulunduğu, İspanyol Demokrasisine Yardım Komitesi'nin bağış toplama kampanyasına katıldı.

Kanada'daki anti-komünist ortam, komünistlerin bu tür faaliyetlerde perde arkasında kalmalarını gerektiriyordu. Komünistler, bu örgütlerin organizasyonunda canla başla çalışıyor, fakat isimlerinin hiçbiryerde geçmemesine özen göstererek, örgütlerin yönetimini dürüstlükleriyle tanınmış din adamlarına bırakıyorlardı. Bu dönemde Kanada Komünist Partisi'ne üye olan Dr. Bethune'a, partiye üye olduğunu kimseye söylememesi talimatı verildi. İspanyol Demokrasisine Yardım Komiteleri, İspanya'da Uluslararası Tugay'a katılacak gönüllülerin masraflarını karşılamak üzere bağış toplamaya başladılar. 17 Ekim'de hastanedeki görevinden ayrılan Dr. Bethune, 24 Ekim günü, toplanan bağışlarla satın alınan tıbbi malzemeyle birlikte Quebec'ten gemiyle (SS Empress) yola çıktı.

2 Kasım'da Madrid'e ulaşan Dr. Bethune, aynı gün otel Gran Via'ya eşyalarını bırakarak Uluslararası Tugay komutanı Manfred Stern (takma adı General Kleber) ile görüşmeye gitti. Komünist Enternasyonal'in kararı ile 1936 Eylül'ünde kurulan Uluslararası Tugay, başta Fransız ve İtalyan komünistlerden olmak üzere, dünyanın her yanından gelen gönüllülerden oluşuyordu. Gönüllüler arasında ileride Yugoslavya'nın başına geçecek olan Josip Broz (Tito) gibi isimler vardı. Dr. Bethune'a askeri durum hakkında bilgi veren General Kleber, Bethune'u, Tugay'ın sağlık hizmetlerinden sorumlu olan Çek hekim Erwin Kisch ile tanıştırdı.

Madrid yakınlarındaki cephede ve sağlık kurumlarında incelemeler yapan Dr. Bethune, askeri cerrahlardan yaralanma tipleri, ameliyat sonrası ölüm ve iyileşme sayılarına ilişkin aldığı verileri değerlendirdi. Cumhuriyetçiler en çok, zamanında kan nakli

yapılamaması nedeniyle, cephede yaşamlarını yitiriyorlardı. O dönemin konsepti, yaralıya yerinde müdahale etmek yerine, yaralıyı cephe gerisine, hastaneye getirmek olduğundan, askerler yolda kan kaybından yaşamlarını yitiriyorlardı. Sorunu tesbit eden Dr. Bethune, Dr. Kisch ile görüşerek, yaralılara cephede kan nakli yapabilecek bir düzenleme yapmaları gerektiğini bildirdi. Dr. Kisch, Valencia'da ileri gelen Cumhuriyetçi hekimleri biraraya getirerek, Dr. Bethune'un düşüncesini tartışmaya açtı. Hekimler, bunun çok iyi bir fikir olduğunu, fakat kanların uzun süre muhafazasının olanaksız olduğunu söylediler. Sonunda yaşlı bir İspanyol hekim, 'belki olanaksız, fakat gerekli. Eğer gerekliyse, o zaman olanaksız değil. Eğer olanaksız değilse, gerçekleşebilir çünkü gereklilik, kendisini birine söyletti' diyerek tartışmaya noktayı koydu.

Dr. Bethune hemen Londra'ya geçerek hematoloji uzmanları ile temasa geçti ve kan nakli konusunda çalışmaya başladı. Çalışmaları sonucunda, eğer belirli koşullarda muhafaza edilirse, bağışlanan kanların üç hafta saklanabileceğini ve böylece cepheye taşınarak, yolda kan nakli yapmaya olanak sağlanabileceğine karar verdi. Bunun için özel donanımlı araçlar gerekiyordu. Komite'nin parasıyla, ileride İspanyol hekimlerin 'la rubia' (sarışın) adını takacağı steyşın vagon bir Ford satın alan Dr. Bethune, aracın içini benzin ya da kerosene ile çalışan bir küçük buzdolabı, sterilizatör, inkübatör ve gerekli cerrahi malzemeyle donattı. Şimdi tek sorun tarihin ilk seyyar kan nakli ünitesini İngiltere'den, Fransa üzerinden İspanya'ya geçirebilmekti.

Fransız hükümetinden ücretsiz geçiş izni başvurusunda bulunan Dr. Bethune, ummadığı bir yanıtla karşılaştı. Yetkililer, Dr. Bethune'dan, Kanada hükümetinin kendisine, Dr. Bethune'un insani amaçlarla aracı İspanya'ya götürdüğüne ilişkin belge vermesini istiyorlardı. Bunun üzerine, Kanada'nın Londra'daki elçiliği aracılığı ile yaptığı başvuruya, Kanada Dışişleri Bakanlığı, her ne kadar başkanı bir din adamı olsa da, İspanyol Demokrasisine Yardım Komitesi'nin aslında komünist bir örgüt olduğu yanıtını verdi. Sonuçta Fransa'ya oldukça yüklü bir vergi ödeyerek aracı İspanya'ya geçirebilen Dr. Bethune, 6 Aralık'ta Madrid'e ulaştı.

Dr. Bethune, donörlerden aldığı kanları 500 cc'lik şişelerde 1 derecede, pıhtılaşmayı önlemek için sodyum sitrat ekleyerek muhafaza ediyordu. İlk olarak çevredeki 6 hastane ile pilot bir çalışma başlatarak, teorisini denedi. Aldığı başarılı sonuç üzerine, 1937 Ocak ayında cepheye kan göndermeye başladı. Mart ayına gelindiğinde, seyyar kan nakli birimi, günde 100 yaralıya hizmet götürme kapasitesine ulaşmıştı. Dr. Bethune çalışmalarını belgelemek istedi ve tanıştığı genç Macar fotoğrafçı Geza Karpathi ile birlikte çalışarak 'The Hearth of Spain' (İspanya'nın Kalbi) isimli belgeseli çekti. İspanya'da gösterdiği yararlılıklar nedeniyle, askeri sağlık hizmetlerinde görev alan bir yabancıya verilen en yüksek rütbe ile (albay) ödüllendirilen Dr. Bethune'un, çalışmaları sonucu geliştirdiği 'yaralıyı kana değil, kanı yaralıya getirmek' konsepti sayesinde, birkaç yıl sonra patlak veren İkinci Büyük Savaş'ta, yüzbinlerce askerin cephelerde kan nakli yapılamaması nedeniyle yaşamlarını yitirmesi önlendi.

Savaş her geçen gün kötüye gidiyordu. ABD, Fransa ve İngiltere, faşizme karşı savaşan Cumhuriyetçilere *tarafsızlık* adına silah satmıyor, Alman denizaltıların engellemeleri nedeniyle de SSCB'den yeterli silah yardımı alınamıyordu. Hitler ve Mussolini desteğindeki Franco, Madrid'e 169 km uzaklıktaki Malaga'yı kolayca ele geçirebilmişti. Dr. Bethune'un olay üzerine kaleme aldığı Malaga isimli çalışması, Cumhuriyetçi hükümet tarafından İngilizce ve İspanyolca olarak, bir kitapçık halinde yayınlandı.

Madrid sokakları, anne ve babaları katledilmiş yetim ve öksüzlerden geçilemez hale gelmişti. Dr. Bethune, cepheden nispeten uzak olan Barcelona'da bir Çocuk Köyü açmaya karar vererek, Katalonya'ya geçti ve Toronto İspanyol Demokrasisine Yardım Komitesi'nden masraflar için para istedi. Barcelona'da kurulan iki Çocuk Köyü'nü hizmete açan Dr. Bethune, yeniden Madrid'e, görevinin başına döndü. Nisan başında, 30.000 faşist İtalyan askerinin saldırdığı Guadalajara'daki kan nakil birimlerini denetlemek için üç günlüğüne Brihuega'ya giden Dr. Bethune, burada Cumhuriyetçilerin, ilk kez faşistleri dize getirişine tanık oldu ve yüksek bir moralle Madrid'e döndü.

Uluslararası Tugay'ın 5. Alay komutanı olan İtalyan komünist Vittorio Vidali (takma adı Carlos Cantreras), Dr. Bethune'un, ABD ve Kanada'dan yardım toplamak üzere ülkesine dönmesini önerdi. Komutan Carlos'a göre, Dr. Bethune, İspanya'ya Kanada'da, İspanya'da olduğundan daha çok yararlı olacaktı. Cephede kan nakli yöntemi ile yaralılar arasında ölüm oranı yüzde 75 azalmış, Dr. Bethune, İspanya'da, tıp tarihine yeni bir sayfa açmıştı. Dr. Bethune 6 Haziran'da törenle evine uğurlandı.

14 Haziran 1937'de İspanyol Demokrasisine Yardım Komitesi için yardım toplamak üzere, çektiği İspanya'nın Kalbi belgeseliyle Kanada'ya dönen Dr. Bethune'u, hükümetin bütün anti-komünist baskılarına rağmen Toronta'da beş bin kişi karşıladı. Dr. Bethune, daha ilk günden çoğunluğunu işsizlerin, öğrencilerin ve aydınların oluşturduğu destekçilerinden iki bin dolar yardım toplamayı başardı. Komite, Dr. Bethune'dan Atlantik'ten Pasifik'e, bütün Kanada'yı ve ABD'nin Kanada'ya yakın eyaletlerini dolaşarak, konuşmalar yapmasını ve yardım toplamasını istedi. Yoğun bir turneye çıkan Dr. Bethune, Eylül ayına kadar 30 bin insana hitap etti. Başlarda topluluk önünde konuşmakta zorlanan Dr. Bethune, kısa zamanda bu yeteneğini geliştirerek ünlü bir hatip oldu.

18 Haziran'da Montreal'de yaptığı konuşmada, Kanadalılara şöyle seslendi: 'Ben bir doktor ve cerrahım. İşim insanların hayatlarını devam ettirmelerini sağlamak. Ben bir politikacı değilim. Fakat, politikacıların İspanya'ya ihanet etmesi ve bizi de kendi ihanetlerine sürüklemeye çalışmaları nedeniyle İspanya'ya gittim. İki yüzlü politikacılar, demokratik İspanya'nın ölmesine karar

verdiler. Ben, demokratik İspanya'nın yaşaması gerektiğine inanıyorum'.

Yalan söylemekten hiç hoşlanmayan Dr. Bethune, Parti ve Komite'nin aldığı karar gereği, gazetecilerin komünist olup olmadığı konusundaki soruları karşısında sıkılıyor, Parti ve Komite'den komünist olduğunu açıklamasına izin vermelerini istiyordu. İsteği, yardım çabalarını engelleyeceği gerekçesiyle reddedildi. İspanya'da faşizme karşı savaşanlara tıbbi yardım sağlamak için para gerekiyordu ve zaman uğursuzun zamanıydı. O günlerde Kanada'da da faşizm tırmanışa geçmiş, Ontario Başbakanı Hepburn, grevci işçilerin üzerine asker sürmeye başlamıştı. Paramiliter faşist çeteler büyük şehirlerde Hitler yanlısı gösteriler düzenliyor, emekçilerin eylemlerinde provakasyonlar yaratıyorlardı. Günümüzde sindirilmiş olsalarda, bu örgütler, özel güvenlik şirketi görünümü altında, halen yasadışı olarak varlıklarını sürdürmektedirler.

Konuşmalarında Emperyalistler Arası İkinci Savaş'ın İspanya'da ve Japonya'nın Çin'i işgali ile Uzak Doğu'da başladığını iddia eden Dr. Bethune, eğer önlem alınmazsa bu şavaşın kısa zamanda Emperyalistler Arası Birinci Savaş'ta olduğu gibi yayılacağını savunuyordu. Dr. Bethune, 1937 yazında, dünyada bu gerçeği farkedebilen az sayıda insandan biriydi. Dr. Bethune'a göre faşizm, tüberküloz gibi bir sosyal hastalıktı ve faşizme karşı, tüberkülozda olduğu gibi önleyici tedbirler alınmalıydı.

Anti-komintern cephenin Uzak Asya kolu olan Japon emperyalizmi, yayılmacı politikalarının ilk hedefi olarak Çin'i seçmiş, 1931 yılında Mançurya bölgesini işgal etmişti. 1937 Ağustos'unda Peiping'i işgal eden Japonya'ya karşı, Çinli milliyetçiler (Kuomintang) ve Çin Komünist Partisi, Emperyalizme Karşı Direniş Savaşı başlatmıştı. Dr. Bethune, 1937 Eylül'ünde, Kanada Komünist Partisi sekreteri Tim Buck'dan, kendisine artık İspanya'da gereksinim kalmadığını söyleyerek, Çin'e gitmesi için yardım etmesini istedi. Zaten, ABD'deki kampanya sırasında, bir grup Amerikalı cerrahı İspanya'ya gitmeleri için ikna etmiş, yeni cerrahlar çoktan kendi yerini doldurmuşlardı. Şimdi Çin'in, İspanya'dan daha fazla doktora gereksinimi vardı.

ABD Komünist Partisi Başkanı Earl Browder ile görüşen Tim Buck, Dr. Bethune'un masraflarını karşılayabilmek için ABD'li komünistlerle birlikte, Çin'e Yardım Konseyi'ni kurdu. 47 yaşındaki Dr. Bethune, artık savaşımına Kuzey Amerika ve Avrupa'dan sonra, Uzak Asya'da devam edecekti.

Eylül ayında Saskatoon'da bir mitingde konuşurken, bir provakatörün 'sen komünist misin?' diye bağırması üzerine sinirlenen Dr. Bethune, 'evet, komünistim' diye yanıt vererek, ilk kez Kanada Komünist Partisi üyesi olduğunu açıklamış oldu. Birkaç gün sonra, bir başka mitingde, bir provakatörün kendisine 'Moskova beslemesi' diye laf atması üzerine, sanki bugünleri görmüş gibi, şu yanıtı verdi: 'Neden Moskova beslemesi diyorsun da, İngiliz beslemesi demiyorsun? Sosyalizm, Rus devriminden 60 yıl önce İngiltere'de ortaya çıktı. Yarın Sovyetler Birliği yeryüzünden silinse, komünizmin yok olacağını mı düşünüyorsun? Eminim ki, yarın İsa yeniden insanlığa kardeşlik çağrısı yapmak için ortaya çıksa, bu adam ona da Moskova beslemesi yaftası yapıştırırdı'.

Asya: Çin

Dr. Bethune 1937 Kasım'ında New York'a geçerek, Çin Direniş Ligi ile birlikte hareket eden Çin'e Yardım Konseyi ile ilişki kurdu. ABD'de Çin Direniş Ligi'ni, Çin Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı olan Dr. Sun Yat-sen'in dul eşi yönetiyordu. 2 Ocak 1938'de, toplanan 6 bin dolarla gerekli tıbbi malzemeleri satın aldı ve kendisine katılan Kanadalı komünist önderlerden birinin kızı olan ve Çince bilen hemşire Jean Ewen ile birlikte, Vancouver'a, buradan da, 20 Ocak'ta, o yıllarda bir İngiliz sömürgesi olan Hong Kong'a geçti. Dr. Bethune, 23 Ocak'ta, milliyetçi Chiang Kai-shek'in hükümet merkezini taşıdığı Hankow'daydı.

İşgal altındaki Çin'e geçebilmek oldukça zordu ve direnişçilerle ilişki kurulamıyordu. Sonunda kapılarını her zaman ilericilere açık tutan ABD'li bir misyoner rahip yardımıyla 22 Şubat'ta Hankow'dan ayrılabildi. Şimdi sıra, hizmetine gireceği Sekizinci Yol Ordusu'nu (Kızıl Ordu, Japonlara karşı milliyetçi hükümetle ittifak yapınca bu adı almıştı) bulmaya gelmişti. Dr. Bethune ve Hemşire Ewen, Chou En-lai ile bağlantı kurarak, Han-Yang'daki Presbiteryan hastanesinin cerrahi kliniğinde misafir edildiler. Burada hazırlıklarını tamamlayarak, 800 kilometre ilerideki, komünistlerin denetiminde olan bölgeye trenle hareket ettiler. Ancak, yoğun Japon hava saldırısı altında ilerleyebilmek mümkün olmuyordu. Sonunda, 3 Mart 1938'de, yolun bir kısmını yürüyerek ve katır sırtında Ho-chin'e ulaşarak, Japon kuvvetleri karşısında geri çekilmekte olan General Yan Shi-san'a katıldılar.

Sarı Nehri geçerek Sekizinci Ordu'nun hakim olduğu bölgeye vardıklarında, sığındıkları bir mağarada, üç gün aralıksız devam eden Japon bombardımanın bitmesini beklemek zorunda kaldılar. Bombardımanın durması ardından, yine yürüyerek, Sian kentinde Sekizinci Ordu karargahına vardılar ve oldukça sıcak karşılandılar. Yolculuğu adım adım izleyen Amerika ve Kanada'nın ilerici gazeteleri, Dr. Bethune'un sonunda Sekizinci Ordu'ya katıldığını okurlarına duyurdu.

Hong Kong'daki tıbbi malzemenin Sekizinci Ordu'ya ulaşmasının ardından, 28 Mart'ta Dr. Bethune, Sian'ın 200 km kuzeyindeki Yenan'a hareket etti. Üç gün süren yolculuktan sonra, Mao'nun 1935 yılında Uzun Yürüyüş sonrası kurduğu karargaha ulaşan Dr. Bethune, Sekizinci Ordu hastanesinde görevli ABD'li Dr. George Hatem (Dr. Ma Hai-te) tarafından karşılandı. Karargah, dağlara oyulmuş yüzlerce mağaradan oluşuyordu. Burada Mao Tse-tung'un mağarasına alınan Dr. Bethune, mum ışığı altında sabaha kadar Mao'dan durum hakkında bilgi aldı. Mao da İspanya'da çarpışan arkadaşları hakkında Dr. Bethune'a sorular sordu. Toplantıya Ordu'nun sağlık

hizmetlerinden sorumlu Dr. Chiang ve bir tercüman da katıldı. Görüşmeler sonunda Dr. Bethune'un, elli mağaradan oluşan Sınır Bölge Hastanesi'nde görev yapmasına karar verildi.

Hastanede, yalnızca ameliyathaneye elektrik sağlanabiliyor ve su gereksinimi, toplanan yağmur sularından karşılanıyordu. Dr. Bethune, manzara karşısında hayal kırıklığına uğramış, Fransa ve İspanya'daki savaş deneyimlerinin burada işe yaramayacağını anlamıştı. Çin koşullarında seyyar kan nakli birimleri kurmak olanaksızdı. Dahası, Çin'de 'batı'da alışkın olduğu tıbbi malzemeyi de bulamayacaktı. Bunları satın alabilmek için, ABD'deki Çin'e Yardım Konseyi'inden ayda en az bin dolar gelmesi gerekiyordu. Bunun üzerine, yaralılara cephede ilk tıbbi müdahalede bulunabilecek, seyyar sıhhiye birimleri kurmaya karar verdi. 1 Mayıs 1938'de, Dr. Bethune'un tasarısı ile hazırlanarak, beraberlerinde gelirken getirdikleri tıbbi malzemelerle donatılmış, küçük bir seyyar kliniğe çevrilen ilk askeri kamyon harekete hazırdı.

Çin'deki durum, İspanya'dakinden askeri açıdan da farklıydı. Burada, İspanya'da olduğu gibi 'savunma' savaşı değil, zafere ulaşmayı hedefleyen ve işgalci Japon birliklerini geri çekilmeye zorlayan bir saldırı savaşı veriliyordu. İspanya'daki cephe daha belirgin olduğundan, cephede sağlık hizmetlerini örgütlemek göreli olarak daha kolaydı, fakat Çin'de cephe diye bir şeyden söz etmek olası değildi. Komünist gerillalar (partizanlar), Japon işgali altındaki bölgelerde sabotajlar düzenliyor, Sekizinci Yol Ordusu'nun göreli düzenli birlikleri ise, vur-kaç taktiği ile Japon saldırganlara nefes aldırmıyorlardı. Bu koşullar, Dr. Bethune'un, İspanya'da olduğundan daha çok yaratıcı olmasını gerektiriyordu.

İlk görevde Dr. Bethune, seyyar sıhhiye birimlerinin düşlediği kadar etkin olmadığını gördü. Yenan'ın çamurlu patikalarında ikide bir batağa saplanan kamyonu hareket ettirebilmek için, sıhhiye erleriyle birlikte kamyonu itmek zorunda kalıyordu. Sonunda kamyon katır arabalarıyla değiştirildi ve Dr. Bethune, seyyar sağlık biriminde, kendisine yardımcı olan bir Kanadalı cerrah ile birlikte, günde ortalama 30 yaralıya hizmet götürmeye başladı. (Hankow'da Methodist Misyon Hastanesi'nde görev yapan Dr. Richard Brown, Dr. Bethune'a yardım etmeye karar vererek, Yenan'a gelmişti). Hastaneye döndüklerinde ise ameliyata hazırlanmış yaralıları bekler buluyorlardı. Bütün bu zorlu çalışmaların yanında, Dr. Bethune, cephede ilk yardım görevlisi olarak hizmet verecek, Çinli sıhhiye erleri ile, hastanede post-op koğuşunda görev alacak hemşireleri eğitmeye başladı. Bir yandan da Kanada ve ABD'deki hekim arkadaşlarına uzun mektuplar yazıyor, kendilerine asıl burada, Çin'de gereksinim olduğunu, yardıma gelmeleri gerektiğini söylüyordu.

ABD'deki Çin'e Yardım Konsey'inden neredeyse 6 aydır ses seda çıkmıyor, kendisine New York'ta verilen sözler yerine getirilmiyordu. Mektuplarına yanıt alamayan Dr. Bethune umutsuzluğa kapılmıştı. Aslında Konsey'in sözünü tuttuğunu, fakat komünistlerle, işgalcilere karşı sözde ittifak yapan milliyetçilerin, gelen yardım ve mektuplara Hankow'da el koyduğunu hiçbir zaman öğrenemeyecekti. Yardım, hiç ummadığı bir yerden ve hiç ummadığı bir biçimde geldi. İngiltere'de yayınlanan Manchester Guardian, Dr. Bethune'dan Çin'deki savaş hakkında makaleler istiyordu. Dr. Bethune, buradan elde edeceği gelirle, seyyar sıhhiye birimleri için gerekli tıbbi malzemenin bir kısmını sağlayabileceğini düşünerek, gazetenin teklifini hemen kabul etti. Fakat bir sorun vardı: Ne zaman yazmak için vakit bulacaktı?

Zorlu mücadele meyvelerini vermeye başlamış, savaş yaraları nedeniyle ölümler dramatik bir biçimde azalmıştı. Ancak, Dr. Bethune yine de tatmin olmuyor, her gün daha fazla can kurtarabilmek için yeni planlar hazırlıyor, hizmet verdiği 15 bin kişilik ordunun koruduğu bölgedeki 13 milyon Çinliye de sağlık hizmeti ulaştırabilmenin yollarını arıyordu. Çatışmaların hafiflediği günlerde, köylere giderek hasta bakmaya başlamıştı. Sonunda ABD ve Kanada'dan umudunu kesen Dr. Bethune, Beş Hafta Kampanya'sı açtı. Köylerde beş haftada küçük hastaneler kurulacak, burada Dr. Bethune tarafından eğitilecek sağlık personeli görev yapacaktı. İlk örnek hastane inşaatına 300 köylü ailesinin yardımıyla kendisi başladı. İki haftada 36 yataklı bir hastane kurmuş, bu süre içinde, açacağı Tıp Okulu'nun müfredat programını da hazırlamıştı. Okulun sloganı '*çalışırken öğren*' olacaktı. Dersler, iki günde bir, akşam üzeri saat 5 ile 6 arasında verilecekti. 11 Ağustos'ta Yenan'daki Askeri Konsey'e bir telgraf çekerek, okulu bir hafta içinde açacağını ve 15 bin dolara gereksinimi olduğunu bildirdi. Bu paranın içinde, kendi hazırladığı, 200 çizimden oluşan İlk Yardım El Kitabı'nın basım masrafı da vardı. Askeri Konsey'in, istediği paranın yanında, kendisine ayda 100 dolar maaş bağladığını öğrenince, bir telgraf çekerek, sigaradan başka masrafı olmadığını, maaşı reddettiğini, ancak gerektiğinde Tıp Okulu için gönderilen paradan kendisi için sigara alacağını bildirdi. (Aylık yüz dolar maaş, Çin standartlarına göre değil, Dr. Bethune'un Kanada'da aldığı maaş gözönüne alınarak belirlenmişti.)

Dersler, öğrencilerin bağdaş kurarak oturdukları bir avluda, Dr. Bethune'un imal ettiği bir kara tahta üzerinde yazdıklarını çevirmenlerin öğrencilere aktarması biçiminde veriliyordu. Dr. Bethune, derslere anatomi ve fizyoloji ile başladı. Bütün illüstrasyonlar, resime olan yeteneği Montreal yıllarına uzanan Dr. Bethune tarafından hazırlanmıştı. Bu arada Dr. Bethune da az çok Çince öğrenebilmiş, tercümenlerin yükünü az da olsa hafifletmişti. Temel eğitim kitabı, Dr. Bethune'un iki ayda hazırladığı, tarihin ilk 'Gerilla Savaşı İçin Tıp' el kitabıydı.

Hastanede ise, bütün hekim ve hemşirelerin katıldığı, pazar günleri öğleden sonra düzenlenen haftalık klinik toplantılar, rutine kondu ve hafta içinde karşılaşılan sorunlar tartışıldı. Başlangıçta, bütün bu çabaları hayretle izleyen Çinli sağlık emekçileri, Dr. Bethune'un hala kendisini McGill Üniversitesi'nde sandığını, burada, kimin yarına çıkacağının belirsiz olduğu bir ortamda hizmetiçi eğitimin biraz lüks kaçtığını düşünmüşler, fakat herşey Mao tarafından onaylandığından seslerini

çıkartamamışlardı. Birkaç ay sonra ise, Dr. Bethune'un yokluğunda dahi klinik toplantılar aksatılmadan sürdürülmeye devam etti. Toplantılarda özellikle yitirilen vakalar ele alınıyor, büyük bir titizlikle seyyar sıhhiye biriminin ilk kayıtlarından başlayarak, vaka ile ilgili bütün kayıtlar inceleniyor, bir daha bu tür bir vakanın yitirilmemesi için ne yapılması gerektiği tartışılıyordu. Cephe hastanesi, maalesef, hiçbir zaman, tartışacak vaka sıkıntısı çekmiyordu.

Böyle bir toplantı sırasında, bir keresinde de, Dr. Bethune eleştirildi. Çalışma arkadaşları onun çok asabi olduğunu, en ufak kusurda parladığını söylediler. Dr. Bethune, güncesine şu notu düştü: 'İşler olması gerektiği gibi gitmediğinde çok asabileştiğimi söylediler. Benden, bir hata bulduğumda, sesimin tonunu azaltmamı istediler. Söz verdim. Söz verdim ve 15 dakika sonra, gazlı bezi kabaca hazırlayan bir hemşireye yine çok aşırı tepki gösterdim. Asla öğrenemeyecek miyim? Hemşire, tercümana, bana verdiğim sözü hatırlatmasını söyledi. Evet, anımsıyorum, fakat, ona hatırlat, onun yaptığı iş de insan yaşamı ile ilgili dedim. Sonra hemşireye, kötü hazırlanmış gazlı bezi benim affedebileceğimi, fakat yaralının asla affedemeyeceğini söyledim. Bu sırada tartışmayı izleyen yaralı asker, hemşireye dönerek, seni affediyorum dedi. Hemşire neredeyse ağlayacaktı.Bir daha asla hemşirelere bağırmayacağım.'

Dr. Bethune'un Çin'de karşılaştığı en büyük sorun, kimsenin kan bağışlamaya gönüllü olmamasıydı. 'Batı'da yıllardır başarıyla uygulamaya girmiş olan kan nakli, Çin'de, büyük merkezler dışında, henüz halk arasında duyulmamıştı. İnsanlara, kan bağışlamanın, donöre bir zarar vermeyeceğini açıklamak, ikna etmek gerekiyordu. Kuşkusuz, buna, her dakika yeni bir yaralının kana gereksinim duyduğu bir ortamda, ne zaman, ne de sabır vardı. Dr. Bethune, insanları ikna edebilmek için, defalarca köylüleri bir meydanda toplamak ve kendisi kan verirken izlemelerini sağlamak zorunda kalmıştı. Ancak bu '*gösteriden*' sonra köylüler, kan vermek için sıraya giriyorlardı.

Köylerden kan toplamaktan döndükleri bir gün, Dr. Bethune'a, General Nieh'in kendisini hemen görmek istediğini bildirdiler. Dr. Bethune, General'i mağarasında burnundan solur buldu. Merhaba dahi demeden Dr. Bethune'a çıkışmaya başlayan General Nieh, Dr. Bethune'u, kendi sağlığını hiçe saymakla suçladı. 'Dolaştığın her köyden, her cepheden raporlar alıyorum. Yeterince uyumuyorsun, kendi yemeğini hastalarına verip aç kalıyorsun, sanki Japon kurşunları sana değmezmiş gibi, cephede miğfersiz, manava alış veriş yapmaya gider gibi dolaşıyorsun'. Dr. Bethune itiraz ederek, yeterince uyuduğunu, yediğini ve gereksiz riskler almadığını söyledi. Bu sırada çevirmen lafa karışarak, General'in haklı olduğunu söyledi. Dr. Bethune'un ağzını açmasına fırsat vermeyen General Nieh, 'yaşamak zorundasın, bu pratik bir sorun. Ordunun sana gereksinimi var' dedi. Daha sonra Dr. Bethune'un, Askeri Konsey'e çektiği telgrafı göstererek, 'sana bağlanan aylık 100 dolar maaşı alacak ve gerektiği gibi besleneceksin' diyerek, konuşmayı bitirmek istedi. Dr. Bethune, General'e, Chin-Cha-Chi bölge komutanı olarak maaşının ne kadar olduğunu sordu ve General'in yanıtını beklemeden, kendi sorusunu kendi yanıtladı: 'Ayda beş dolar. Peki, bir askerin maaşı ne? Ayda bir dolar. Şimdi basit aritmetikle, sen ve ailen ayda beş dolarla geçinirken, ben tek başıma yüz dolar alacağım. Bu hesap doğru mu?' General, sesinin tonunu değiştirerek, Dr. Bethune'un uğraşılması zor bir insan olduğunu, aylık yüz doların Dr. Bethune adına, hastane masrafları için harcanacağını, fakat ne zaman isterse maaşın Dr. Bethune'un tasarrufunda olduğunu söyledi. Dr. Bethune, Mao'nun bütün komutanlara, eğer Dr. Bethune'un başına birşey gelirse, bizzat kendisine hesap vereceklerini bildirdiğini asla bilmeyecekti.

Dr. Bethune, hayatından çok memnundu. General Nieh'le bu görüşmenin ardından, güncesine şunları yazmıştı: 'Bugün beşi çok ciddi, on hasta ameliyat ettim ve çok yorgunum. Yorgunum, fakat uzun zamandır bu kadar mutlu olmamıştım. Yapmak istediğimi yapıyorum. Neden mutlu olmayayım? Başta, sabah 5.30'dan gece dokuza kadar zamanımın her dakikasını dolduran önemli bir işim var. Bana gereksinim duyuluyor. Dahası, burjuva iştahımı tatmin etmek için bir ahçım, bir özel hizmetlim (Sekizinci Ordu tarafından hizmetine verilen emir eri Ho Tzu-hsin'i kastediyor), kendi evim, bir Japon atım ve eğerim var. Param da yok, paraya gereksinimim de. Her ihtiyacım karşılanıyor. Yerine gelmemiş hiçbir dileğim, arzum kalmadı. Hayal edilebilecek her türlü saygı ve sevgiyle, bir kral yoldaş muamelesi görüyorum.'

15 Ağustos 1938'de ilk 'örnek' hastane törenle hizmete açıldı. Eski bir Budist tapınağında yapılan hastane açılış törenine, çevre köylerden iki bin kadar köylü katıldı. Ayrıca törene, Hopei Sağlık Hizmetleri'nden sorumlu Dr. Yeh, Sekizinci Ordu temsilcileri ve Chin Cha Chi Birleşik Cephe Hükümeti'nin sivil temsilcileri katıldı. Törende bir konuşma yapan Bölge Parti yöneticisi Liu, Dr. Bethune'a hizmetleri için şükran duygularını sundu. Daha sonra alana, ellerinde üzerlerinde İngilizce ve Çince yazılar bulunan yedi kızıl pankart taşıyan, bir hemşire korteji girdi. Her pankartın arkasındaki grup, alana girerken, pankartta yazılı metni okuyordu:

'Dr. Bethune, öğretmenimiz.

Dr. Bethune, kavga arkadaşımız.

Dr. Bethune, sağlık danışmanımız.

Dr. Bethune, doktorumuz.

Dr. Bethune, arkadaşımız.

Dr. Bethune, örneğimiz.

Dr. Bethune, yoldaşımız.'

Bu Örnek Hastaneyi, bölgenin değişik yerlerinde kurulan yenileri izledi. Uzak yerlerden gelen köylüler, Örnek Hastaneyi inceliyor, daha sonra, geri dönerek, Beş Hafta Kampanyası başlatıp, kendi hastanelerini inşa ediyorlardı.

Yeni gelen Japon birliklerinin saldırısı sırasında hastanesinin de bombalanarak yıkıldığını öğrenen Dr. Bethune, çok üzüldü. Fakat, uzun zamandır tercümanlığını yapan ve Dr. Bethune'un anestezi teknisyeni olarak eğittiği Tung, 'onlar bir tane yıkacaklar, biz yerine on tane inşa edeceğiz, sonuçta yine biz karlıyız' diyerek Dr. Bethune'u teselli etti. Eylül'de, iki Çinli hekim, bir anestezi teknisyeni, bir ameliyat hemşiresi, bir ahçı, iki hizmetli ve iki emir eriyle birlikte, Dr. Bethune, seyyar sağlık birimiyle, yeniden cepheye gidiyordu.

Kasım'a girilirken, politik durumda ciddi gelişmeler yaşandı. Canton dahil, önemli şehirleri ve endüstri merkezlerini ele geçiren Japon'lar, Chiang Kai-shek hükümetine barış teklifleri iletiyorlardı. Tekliflerin tek şartı, komünistlerin denetimindeki Chin Cha Chi bölgesinin boşaltılmasıydı ve bu sağlanırsa Japonya askeri harekatını durduracaktı. Hankow düşmüş, Milliyetçi Hükümet, Chungking'e taşınmak zorunda kalmıştı. Özetle, eğer Milliyetçi Hükümet, ittifak yaptığı komünistleri feda ederse, barış sağlanacaktı. Yenan ile Chungking arasındaki ilişkiler soğumaya, Kuomintang denetimindeki bölgelerde komünistler, hatta liberaller tutuklanmaya başladılar. Japonların üzerine gitmesi gereken Kuomintang ordularının, yönlerini değiştirip, komünistlerin denetimindeki Chin Cha Chi'ye doğru ilerlemeye başlamaları üzerine, Mao'nun ordusu, Japonlar ile milliyetçiler arasında sıkıştı. Bütün bunlar, Dr. Bethune'un işlerinin iki kat artması anlamına geliyordu.

Kışın bastırmasıyla birlikte, Dr. Bethune, seyyar sağlık birimindeki çalışmalarına ara vermek ve Yenan'daki Askeri Hastane'ye dönmek zorunda kaldı. Dönüş yolunda, 22 Kasım'da ziyaret ettiği 359. Alay Karargahı'nda, cephede ilk müdahale yapılmadan, üç gün sedyede taşınarak getirilen iki askerin yaralarının gangrene dönüşmüş olduğunu görünce, yanına seyyar sıhhiye birimi almadan sefere çıkan General Wang Chen'i şiddetle eleştirdi ve bir daha seyyar sıhhiye birimi almadan sefere çıkmayacağı üzerine kendisinden söz aldı.

Artık bütün komutanlar sefere çıkmadan evvel planlarını Dr. Bethune ile paylaşıyorlar, Dr. Bethune, cephede sunulacak sağlık hizmetleri için gerekli düzenlemeleri yapıyordu. Tuttuğu kayıtlardan, yaralanan bir askerin en erken 7 ve en çok 40 saat içinde tıbbi bakım gördüğü, ortalamanın ise 24 saat olduğu anlaşılıyordu. Dr. Bethune'un sağlık hizmetlerinin yönetimine geçmesinden önce 7 gün olan ortalama süre, şimdi 1 güne inmiş, ikincil enfeksiyon oranı ise yok denecek seviyelere düşmüştü. Yaralı askerlerin üçte biri, bir ay içinde cepheye dönebiliyordu. Bu oran, gerilla savaşı konsepti içinde, inanılmaz bir başarıyı simgeliyordu. Dr. Bethune, cephe sağlık hizmetlerine yeni bir konsept getirmişti: 'Yaralı hekime değil, hekim yaralıya gidecek.'

29 Kasım'da, General Chen'in komuta ettiği, 359. Alay'ın Kuan Lin-Lin Chu yoluna düzenleyeceği operasyona, Dr. Bethune bizzat katıldı. Yaralıların geriye taşınma planlarını yaparak, beklemeye başladı. Saldırı, öğleden sonra saat 5.15'te başladı. Saldırının başlamasından 7 saat 15 dakika sonra gelen ilk yaralı, 15 dakika sonra anestezisini almış, ameliyata hazır bekliyordu. Ertesi sabah, saat 8'de, Dr. Bethune, 25. yaralının ameliyatını tamamlamıştı. Ameliyatı tamamlanan yaralılar, 10 mil gerideki Chu Hui Tse hastanesine naklediliyordu. Seyyar sıhhiye birimindeki durum hakkında, yaralıları taşıyan sıhhiye erlerinden sürekli bilgi alan General Weng, saldırıya devam edip etmemek konusunda karar vermeden önce, Dr. Bethune'a bir haberci göndererek, daha fazla yaralı kabul edip edemeyeceğini sordu. Dr. Bethune, yaralı geldiği sürece seyyar sıhhiye biriminin görevine devam edeceğini bildirdi. 50. ameliyattan sonra, yirmidört saattir aralıksız görev yapan anestezi teknisyeni Tung'un elleri titremeye başladı. Dr. Yo anesteziye geçti ve Dr. Bethune ameliyata devam etti. O sırada hastaneden gelen Dr. Wang, Dr. Bethune'un yerini alarak, ameliyat masasında 12 saat daha çalıştı. Sonunda Japon takviyelerinin gelmek üzere olduğu haberinin alınması üzerine, saldırı durduruldu ve 359. Alay geri çekildi. Operasyon, o güne kadar 359. Alay'ın en az kayıp verdiği operasyon olmuştu. O günden sonra askerlerini hücuma kaldıran komünist komutanlar, askerlerine şöyle seslenmeye başladılar: 'Pin ba! Pai Chu En –tchu tsai- wo men ho mien!' (Hücum! Bethune, yaralılara bakmak için burada! Hücum! Bethune bizimle!).

Çin'e ayak basalı daha bir yıl olmamasına rağmen, bir efsane haline gelen Dr. Bethune, 1938 sonunda Chin-Cha-Chi Sınır Bölgesine sağlık danışmanı olarak atandı. Pratikte ise, bütün komünist Çin ordusunun sağlık birimlerine komuta ediyordu. Burada 3 Ocak 1939'da açtığı Özel Cerrahi Uygulama Okulu'na, çeşitli bölgelerden gelen ve döndüklerinde bölgelerindeki sağlık personelini eğitecek olan 30 öğrenci katıldı.

3 Mart 1939'da Dr Bethune, günlüğüne şunları yazdı: 'Bugün benim 49. doğum günüm. Cephedeki en yaşlı asker olmaktan gurur duyuyorum. Dün gece saat 7'den bu sabah 6'ya kadar ameliyattaydım ve bugünü yatarak geçirdim. 40 yaralı arasından ciddi durumda olan 19 tanesini ameliyat ettik.... Ameliyat ettiklerimin arasında iki Japon yaralı vardı. Onlar da bizim askerlerimizle aynı muameleyi gördü. Onlarla beraber fotoğrafım çekildi.... Düşmanı püskürttük. Düşman savaş alanında 50 ölü bıraktı. 40 tüfek ele geçirdik, 40 asker yitirdik. Bir cana, bir tüfek! İşte silahlarımızı böyle sağlıyoruz'.

Wutai dağlarında, nekahat dönemindeki hastaların, köylülerin Beş Hafta Kampanyaları ile inşa ettikleri hastanelere dağıtımını tamamlayan Dr. Bethune, 1939 yılı Şubat – Haziran dönemi raporunu hazırlamaya başladı. General Nieh'e verdiği rapor öfke doluydu: 'Neden Çin hükümetinden ve dışarıdan yardım almıyoruz? Düşün! Burada 20 bin asker var. Hastanelerde her zaman en az 2.500 yaralı oldu. Geçen yıl binin üzerinde çarpışma oldu. Bütün bunlarla başa çıkabilmek için sadece 5 Çinli doktor, 50 kendi kendine yetişmiş hemşire ve bir yabancı doktor... Tıbbi malzeme desteği yok...' (Dr. Bethune'nun, Kuomintang'ın komünistlere karşı başlattığı ambargodan henüz haberi yoktu.)

Dr. Bethune, artık dışarıdan bir yardım gelmeyeceğine, eğer birşey gerekiyorsa, bunu kendi başına halletmesi gerektiğine inanmıştı. Doktor mu lazım dı? Kendi yetiştirecekti. Demek ki artık sıra cephe şartlarında bir de Tıp Fakültesi kurmaya gelmişti. Dr. Bethune, Temmuz ortasında 100 öğrenci kapasiteli bir Tıp Fakülesi için taslak raporunu tamamladı. Bu okulda 6 ayda hemşire, 18 ayda hekim ve 2 yılda cerrah yetiştirilecekti. Ancak bütün bunlar için para gerekiyordu.

Raporu ve Tıp Fakültesi tasarısını okuyan General Nieh (Devrim sonrası başbakan yardımcısı oldu), Dr. Bethune'a, bunları hangi parayla yapacağını sordu. Dr. Bethune, gelecek 5 yıl için toplam 50 bin dolar gerektiğini, bunu sağlamak için Aralık ayında Kanada'ya dönerek yardım toplayacağını söyledi. General Nieh, bunun Yenan'da görüşülmesi gerektiğini, kendisinin, orduyu, birkaç ay dahi olsa, Dr. Bethune'suz bırakmaya yetkili olmadığını söyledi. Birkaç hafta sonra, Eylül ortasında, Dr. Bethune'un planı onaylandı. Kanada ve ABD'yi kapsayan bir yardım toplama gezisine çıkacaktı. Ekim ayında gitmesine karar verildi. Dr. Bethune, Kanada'ya gimeden 'Gerilla Savaşında Sahra Hastaneleri' el kitabını tamamlamaya çalışacaktı. Bu arada, gazlı bez ve suni bacak üretimi için çalışmalar tamamlanmış, iş para bulunmasına kalmıştı.

Ekim geldiğinde, Batı Hopei'de, 20 yeni hastane inşaatının tamamlandığını öğrenen Dr. Bethune, Kanada'ya gidişini bu hastaneleri denetlemek için, Kasım başına erteledi. 20 Ekim'de denetimlerinin sonuna yaklaştığında, Japonlar, 50 bin kişilik bir kuvvetle, Chin Cha Chi üzerine saldırıya geçtiler. Saldırıların en yoğununu alan Batı Hopei cephesi komutanı General Lu Cheng-tsao, acilen seyyar sıhhiye birimi takviyesi istedi. Elde personel kalmadığından, Dr. Bethune'un bizzat gitmesi gerekiyordu. Çevirmeni Tung, eğer cepheye giderlerse, Kasım başına kadar geri dönemeyeceklerini söyledi. Harita üzerinde durumu inceleyen Dr. Bethune, eğer Batı Hopei düşerse, bütün Chin Cha Chi bölgesinin tehlikeye düşeceğini anlayınca, 'eğer Chin Cha Chi'yi yitirirsek, zaten gitmemin anlamı kalmayacak' dedi ve geziyi iptal etti.

Ekim'in son haftasında, seyyar sıhhiye birimiyle, savaşın en çok yoğunlaştığı Lai Yuan – Mo Tien Ling cephesine hareket eden Dr. Bethune, 2 Kasım'da Mo Tien Ling yakınlarında bir köye ulaştı. General Lu, hemen karargahı ile seyyar sıhhiye birimi arasında sahra telefonu hattı çektirdi. Pai Chu En'in cephede olduğu hemen asker arasında yayılmış, cepheye moral gelmişti. Ameliyathanesini kuran Dr. Bethune, cepheden ilk yaralının gelmesini beklemeye başladı. Öğleden sonra, tepenin yamacından bir grup köylünün seyyar sıhhiye birimine ilerlediği görüldü. Bunların köylü kılığında Japon askeri olduğu anlaşılınca, seyyar sıhhiye biriminin hemen yer değiştirmesi gerekti. Ancak, Dr. Bethune ameliyatın ortasındaydı. Sıhhiye erleri, ameliyat bitene kadar Japonları oyalamayı başardılar ve ardından köy boşaltıldı. Akşam üzeri seyyar sıhhiye birimi Tang nehri yanındaki bir köye taşındı.

28 Ekim'de, bir kırık bacağı ameliyat ederken, kullandığı cerrahi enstrüman, Dr. Bethune'un sol elinin orta parmağını çizmişti. Anestezi teknisyeni Tung'un, eli iyileşeme kadar ameliyatlara ara vermesi gerektiği uyarısına rağmen, malzeme yokluğundan, eldivensiz ameliyatlarını sürdüren Dr. Bethune'un parmağı, 5 Kasım'da, enfekte oldu ve ateşi yükseldi. Hala inatla elinin iyi olduğunu iddia ediyor, ameliyatlara devam etmek istiyordu. Ateşi 40'ın üzerine çıktı. Streptokoksik septisemi gelişiyordu, fakat elde antibiyotik yoktu. Tung, Dr. Bethune'u zorla yatağa yatırdı ve komutayı ele alarak, seyyar sıhhiye birimini, Sarı Taş köyüne nakletti. Artık Dr. Bethune, kendi seyyar sağlık biriminin hastalarından biriydi. Dr. Bethune, yatağında ölümü beklemek zorunda kaldı. 12 Kasım sabahı saat 5.20'de, 49 yaşında, bir köylünün tek oda evinde yaşama gözlerini yumdu.

Dr. Bethune Efsanesi

Dr. Bethune'nun naaşı, önce, hastaneye yürüyerek dört gün uzaklıktaki bir köye taşınarak, geçici bir mezara gömüldü, daha sonra, 1940 Ocağında, Chu-cheng'e nakledildi. Katafalkının yanına cerrahi enstrümanları ve bazı özel eşyaları kondu. Katafalkın üzerine çelenkler ve başına Çin ve Amerikan bayrakları (Kanada bayrağı bulunamadığından) aslıldı. 5 Ocak 1940'ta, savaşın en şiddetli günlerinde, 10 bin kişi, yumrukları havada, sessiz saygı duruşunda bulundu. Daha sonra cenaze, bir tepenin yamacına gömüldü. Mezarın yanına örülen duvarın üzerine fotoğraflar asıldı, mumlar dikildi. Gece, Dr. Bethune'un Çin'deki hizmetlerini sergileyen bir oyun sahneye kondu.

Ertesi gün, köylüler mezarın başına bir anıt inşa etmeye başladılar. Anıt, 1 Mayıs 1940'ta tamamlandı ve törenle açıldı. Birkaç ay sonra, bölge Japonların eline geçince, köylüler Dr. Bethune'un cesedini ve anıtı kaçırarak sakladılar.

1952 yılında, Dr. Bethune'un naaşı ve anıt, Shih-chia Chuang'a, Kuzey Çin Askeri Bölgesi Şehitleri Anıtı'nın bulunduğu parka nakledildi ve en merkezi yere gömüldü. Parkın karşısına, 800 yataklı Norman Bethune Uluslararası Barış Hastanesi açıldı. Dr. Bethune'nun kurduğu Tıp Fakültesi'nin hastanesine, Chin-Ch'a-Chi Sınır Bölgesi Norman Bethune Hastanesi adı verildi. Hastanenin giriş katı müze haline getirilerek, Dr. Bethune'un fotografları, yazı makinesi, cerrahi enstrümanları ve özel eşyaları ile donatıldı. Bugün, müze ve anıtmezar, yüzbinlerce ziyaretçinin uğrak yeridir.

Çin devriminin lideri Mao Tse-tung, Dr. Norman Bethune'un anısına 21 Aralık 1939'da yazdığı makalesinde, Betune'un Japon emperyalizmine karşı direnişte, Sekizinci Yol Ordusu sağlık birimindeki hizmetlerine büyük değer biçti. Çin, Dr. Bethune'u, Komünistlerin 1949 yılında Kuomintang'ı yenmesinden sonra bu makale ile tanıdı. Dr. Bethune'un yaşam öyküsü, Çin okullarının müfredatına alındı. Dr. Bethune anısına sayısız heykeller dikildi ve pullar basıldı. Çin Komünist Partisi, Dr. Bethune'u, her zaman,

bir fedakarlık, adanmışlık ve sorumluluk sembolü olarak gördü. Bugün Çin'de Dr. Bethune ismi (Çince Pai-ch'iu-en: yabancı), Mao Tse-tung'dan sonra en çok bilinen isimdir.

Kanada'da ise, Dr. Bethune, geniş halk yığınları için uzun süre bilinmezliğini sürdürdü. Gazetelerde çıkan birkaç taziye sayılmazsa, komünist basın dışında hemen hiç yer almadı. Dr. Bethune'un anısını yaşatmak üzere, Ontario'da Komünist Partisi tarafından yayınlanan Canadian Tribune gazetesi, 1942 Aralığında, Kızıl Haç'a, Dr. Bethune anısına, bir seyyar kan nakli aracı bağışladı. Bir yıl sonra, komünist üyelerin teklifi ile, Kanada Emek Kongresi, hükümetten, Dr. Bethune adına bir anıt dikilmesini istedi, fakat Başbakan MacKenzie King, artık Kanada ile SSCB'nin birlikte savaşıyor olmalarına rağmen, bir komünist hekimin anıtının dikilmesi isteğine kulak asmadı. 12 yıl sonra, ABD'de, Dr. Bethune adına ilk biyografi (Neşter, Kılıç) yayınlandı ve birçok dile çevrildi.

Canadian Broadcasting Corporation'un (CBC), ölümünün 25. yılında, anısına bir radyo belgeseli yayınlaması ve Kanada Ulusal Film Kurulu'nun (NFB) Bethune isimli bir belgesel yapmasıyla, Dr. Bethune, 1964 yılında, Kanada'da geniş kitlelere ulaşabildi. Ancak yayınların hemen ardından Federal Hükümet, bu kurumları komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle şiddetle kınadı ve yayınların dağıtımını yasakladı.

Dr. Bethune'u Kanadalılara duyurma mücedelesine Çin de omuz verdi. 1960 yılında Çin operasının Dr. Bethune anısına bir konser vermesi ve konser gelirini Dr. Bethune'un Montreal'de görev yaptığı Royal Victoria Hastanesi'ne bağışlaması, hastane yöneticilerinin bir Çin-Kanada karşılıklı hekim değişimi programı başlatmasına vesile oldu. 1964 yılında, McGill Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyokimya Bölüm Başkanı Dr. K. Elliot, misafir öğretim üyesi olarak Pekin'e gitti.

Kanada'da Dr. Bethune adının duyulmasında, Çin'e giden Kanadalı turistlerin de büyük katkısı oldu. Ziyaret ettikleri her yerde Dr. Bethune heykelleri ile karşılaşan ve konuştukları her Çinlinin, kendilerinin Dr. Bethune adını duymadığını öğrendiklerinde hayretler içinde kalmalarına şaşıran Kanadalı turistler, ülkelerine döndüklerinde durumu yakınlarına anlattılar, gazetelerin editörlerine mektuplar gönderdiler. Sonunda, 1971 yılında, Ulusal Tarihi Alanlar ve Anıtlar Kurulu, Dr. Bethune'un 'tarihsel önemi olan kişilikler' arasına alınması teklifini görüşmek zorunda kaldı, ancak teklif, Dr. Bethune'un niteliklerinin kurum standartlarını karşılamadığı gerekçesiyle reddedildi.

Kanada bu dönemde olağanüstü bir politik değişim yaşamaya başlamıştı. Avrupa'yı kasıp kavuran 68 hareketi, ABD'de Vietnam savaşına karşı gelişen muhalefet, uzun ve zorlu savaşımlar sonucu dünyada sömürge sisteminin yıkılması, Amerika kıtasını sarsan Küba devriminin kalıcılığının kesinleşmesi ve ABD'de siyahların ırkçılığa karşı elde ettiği kazanımlar, Kanada'da da yankılanmış, uzun yıllar süren Muhafazakar iktidar yıkılmış, Liberal parti, Pierre Trudeau liderliğinde hükümet kurmayı başarmıştı. ABD'nin bütün baskılarına karşın Çin ile diplomatik ilişkiler kuran Trudeau hükümeti döneminde Dr. Bethune, Ulusal Tarihi Alanlar ve Anıtlar Kurulu tarafından 'tarihi ulusal kişilikler' arasına ve Dr. Bethune'un Gravenhurst'te doğduğu ev koruma altına alındı. 17 Ağustos 1972'de bu kararın açıklanması, Kanada'da haftalarca süren şiddetli tartışmalara yol açtı. Sol basın, bu kararın, Dr. Bethune'un ölümünden 33 yıl sonra alınmasının affedilmez bir gecikme olduğunu savunurken, sağ basın, bir komünistin kahraman ilan edilmesinin, Kanada değerlerini yıktığını yazdı. (Oysa daha sonra, Kanada hükümetinin bu kararı almasının arkasında, Kanada'nın Çin'e buğday satma teklifini, Çin'in ancak, Kanada'nın Dr. Bethune'u onurlandırması karşılığında kabul edeceğini bildirmesi olduğu anlaşıldı).

Son olarak, Dr. Bethune hakkında bu kadar uzun bir süre yeterli bilgiye ulaşılamamasının nedenlerinden biri de, ölümünden sonra Dr. Bethune'un çalışmalarını arşivine Ted Allan'ın (Neşter, Kılıç kitabının yazarı), bu çalışmaları 1993 yılına kadar kamuoyuna –bilemediğimiz nedenlerle- sunmaması ve 1993 yılında Kanada Ulusal Arşivi'ne devrettiği bu kolleksiyona, yine kısıtlı erişim şerhi vermesidir. Ancak ölümünden kısa bir süre önce, 1995 yılında, bu çalışmalardan bir kısmının yayınlanmasına izin vermiş ve bu sayede Norman Bethune'un Yazıları ve Sanatı (1998) isimli yayın okurlarıyla buluşabilmiştir. Dr. Bethune'un diğer çalışmaları ise halen Arşivde copyright süresinin dolmasını beklemektedir.

Bethune ve Sosyalleştirme

Dr. Bethune, bir konuşmasında, sosyalleştirmeye ilişkin düşüncelerini şöyle açıklamıştır:

1. Sağlığı korumanın en iyi şekli, hastalık üreten, cehaleti, yoksulluğu ve işsizliği yaygınlaştıran ekonomik sistemin değiştirilmesi olabilir. Her bireyin kendi sağlık bakım hizmetini satın alması uygulaması yürümemektedir. Bu, adaletsiz, verimsiz, savurgan ve tamamen zamanı geçmiş bir uygulamadır. Doktorlar, yardımseverler ve hayır kurumları bu uygulamayı sürdürebildikleri kadar sürdürdüler. Bu uygulama, yüz yıl önce, 19. yüzyıl başında, sanayi devriminin başlamasıyla *eceliyle* gitmeliydi. Oldukça ileri, modern sanayi toplumumuzda, özel sağlık diye bir şey yoktur, sağlık kamusaldır. Kitlenin bir biriminin hastalık ve rahatsızlıkları, bütün diğer üyelerini etkilemektedir. Halkın sağlığının devlet tarafından korunması, devletin, yurttaşlarına karşı temel yükümlülüğü ve görevi olarak kabul edilmelidir. Sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri ve özel sağlık hizmetlerinin kısıtlanması ya da ortadan kaldırılması, soruna gerçekçi çözüm olarak görünmektedir.

Gelin, sağlık hizmetlerinden karı, kişisel ekonomik kazancı çıkartalım ve mesleğimizi açgözlü bireycilikten arındıralım. Gelin, hemşehrilerimizin sefaleti pahasına zenginleşmemizi bir ayıp haline getirelim. Gelin, örgütlenelim ki politikacılar bizi sömüremesinler. Gelin, tıbbi etiği yeniden tanımlayalım – hekimler arasında bir

mesleki görgü kuralları olarak değil, tıp ile halk arasında temel ahlak ve adalet kuralları olarak tanımlayalım. Meslek odamızda, enteresan vakaları değil, çağımızın büyük sorunlarını, sağlık ile devlet ilişkisini, mesleğimizin halka karşı ödevlerini, içinde yaşadığımız ekonomik ve sosyolojik yapıyı daha sık tartışalım. En önemli gündelik sorunlarımızın, dar anlamıyla teknik ve bilimsel değil, ekonomik ve toplumsal olduklarını kabul edelim.

2. Tıp, günümüzdeki diğer kurumlar gibi -Kilise ve Baro gibi – liderlerini, güncel sosyal ve ekonomik sorunlara karşı tutumlarıyla yargılıyor. Modern tıpta, daha az önde giden hekime ve meşhur cerraha, daha çok uzak görüşlülere, toplum tasarımcılarına gereksinimiz var. Hekimler, halkın sağlığının geleneksel, tarihsel ve fedakar koruyucuları olarak bunu yapmak zorunda.

Gelin hükümete, bütün halk için, bütüncül, kapsayıcı, planlı bir sağlık programı sunalım. Bu planın değerlendirilmesinden sonra, hekimlik kendisini ne konumda bulursa bulsun, bunu kabullenmelidir. Halk sağlığı sunağına sunulacak bu apaçık fedakarlık, şanlı Anka kuşunun küllerinden dirilmesi gibi, hekimliğin yükselişi ile sonuçlanacaktır.

Hastalıklara kollektif olarak hücum edebilmek ve bütün elemanlarının mevcut bilimsel bigisinden sonuna kadar yararlanabilmek için, sağlık, baştan aşağı yeniden yapılandırılmalı ve hekim, dişhekimi, hemşire, teknisyen ve sosyal çalışmacı ordusu kaynaştırılmalı ve bütünleştirilmelidir.

Gelin insanlara kaç paran var diye değil, sana en iyi nasıl hizmet edebilirim diye soralım. Sloganımız, *sizin sağlığınız için varız* olmalıdır.

3. Sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri, sağlık hizmetlerinin, postane, ordu, donanma, mahkemeler ve okullar gibi kamusal mülk haline gelmesi demektir. İkinci olarak, sağlık hizmetleri kamusal fonlardan karşılanır. Üçüncüsü, hizmetler gelire göre değil, gereksinime göre, herkes içindir. Hayır, hayırseveri de, yardım alanı da yoldan çıkartır. Dürdüncüsü, sağlık çalışanlarının ücretleri ve emeklilik gelirleri devlet tarafından ödenmelidir. Beşincisi, sağlık çalışanlarına demokratik özerklik verilmelidir.

25 yıl önce, sosyalist olarak adlandırılmanın nefret uyandıracağı düşünülürdü. Bugün, sosyalist olmamak gülünçtür.

Sınırlı sağlık sigortası gibi sağlık reformları, sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi değildir. Bunlar, gereksinimler karşısında günümüzde insanseverliğin ürettiği dejenere sosyalizm biçimleridir.

Sosyalleştirilmiş sağlık hizmetlerine muhalif olanların üç ana itiraz noktası şunlardır: Birincisi, insiyatif yitimi. Bu modern barbarlık çağında, eşşek muhtemelen burnunun önünde bir çeşit sebzenin sallandırılmasına gereksinim duyar. İnsan için de, altından havuç yerine, prestij demeti aynı işi görür. İkincisi, bürokrasi. Bu, kurumun aşağıdan yukarıya demokratik kontroluyla düzeltilebilir. Üçüncüsü, hastanın hekimini seçebilmesinin önemi. Bu bir mittir. Bunun tek savunucusu hekimlerdir, hastalar değil. Sınırlı bir seçme hakkı ver – diyelim 2, 3 hekim. Sonra, eğer hasta tatmin olmazsa, gönder onu bir ruh sağlığı uzmanına! Erkek kazın sosu, dişi kazın sosudur. (Ha Ali, Ha Veli anlamında. YN). Doktorlara da hasta seçme hakkı verilmelidir! Hastaların yüzde 99'u sonuca bakıyor, kişiliklere değil.

4. Mesleğimiz kendisini birey-yoğun bilimsel bir iş olmaktan çıkartmalı, sağlığın, ekonomik güvenceden ayrılamayacağını kavrayan, toplumcu bir hale gelmelidir. Sırça köşklerimizi terkedelim ve mevcut ekonomik krizin gerçekliğini kavrayalım. Dünya gözlerimizin önünde değişiyor ve Aesculapius'un ahşap gövdesi, omurgasının altındaki eski oluşumları silip, süpüren, yok eden büyük dalgayı ve yükselen dünyanın hareketini hissetmeye başlıyor. Dalga ile birlikte gitmek sorundayız, yoksa, enkaz haline geleceğiz.

5. Bugün dünyadaki çatışma, vahşi bireyciliğe inananlarla, yaşamı herkes için daha iyi bir hale getirmek için kollektif çaba harcamak gerektiğine inananlar arasındadır.

İnsanlar sosyalleştirmeye hazır. Halkın sağlık güvencesine kavuşmasını engelleyenler, bu mesleğin içindekilerdir. Bunu kabul edelim. Bu mevcut durumun en önemli gerçeğidir. Bu insanlar, gericinin sahtekar yüzü ya da boşvermişin umursamazlığı ile, kendi prensiplerini, hekim ile hasta arasındaki kutsal ilişkinin sürdürülmesi, kar amacı gütmeyen millileştirilmiş işletmelerin verimsizliği, sosyalizm tehlikesi, bireyin bağımsızlığı arkasına gizliyorlar.

Hekimliğin bugün yüzyüze olduğu durum, hekimlik içindeki iki gücün çatışmasıdır. Biri, tarihsel çıkarlarımızı, özel mülkiyetimizi, sağlık hizmetinin dağıtımı üzerindeki tekelimizi sürdürmenin önemli olduğunu savunuyor. Diğeri, hekimliğin fonksiyonunun, hekimin konumunu sürdürmekten daha önemli olduğunu; halk sağlığının güvence altına alınmasının, hekimlerin temel ödevi olduğunu; bizlerin insanların efendisi değil, hizmetkarı olduğumuzu ve insan haklarının, mesleki imtiyazlardan daha üstün olduğunu savunuyor. Yüzyıllar ötesinden gelen, Shakespeare'in karakteri dördüncü Henry'nin meydan okuması hala kulaklarımızda yankılanıyor: Hangi Kral'ın egemenliğini istiyorsun dilenci, konuş ya da öl!'

Kanada'da din adamları, aydınlar ve öğrenciler tarafından 1930'da kurulmuş olan Co-operative Commonwealth Federation'a (CCF) karşı, o dönemde Komünist Enternasyonal'in izlediği 'sınıfa karşı sınıf' politikası nedeniyle soğuk bakan Kanada Komünist Partisi, 1935 yılında Komünist Enternasyonal'in 7.ci Kongresi'nde, Georgi Dimitrov tarafından yapılan faşizm analizi sonrasında, bu politikasını değiştirmiş, Kanada'da faşizme karşı olan herkesle işbirliği siyaseti gütmeye başlamıştı.

Bu dönemde CCF içinde yer alan komünistler, partinin sağlık politikasının, Dr. Bethune'un Kanada'da sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi tezleri üzerine kurulmasını sağladılar.

1944 yılında, bir din adamı olan T. Douglas liderliğinde Saskatchewan'da iktidara gelen CCF'ın ilk uygulaması, Saskatchewan'da sağlık hizmetlerini, Dr. Bethune ve arkadaşlarının önerileri çerçevesinde sosyalleştirmek oldu. Sosyalleştirmenin kısa sürede kazandığı başarılar, diğer eyaletlerdeki Kanadalıların da sosyalleştirme taleplerini yükseltmesine yol açınca, Federal hükümet, 1960'larda, bütün Kanada'da sağlık hizmetlerini sosyalleştirmek zorunda kaldı. Kanada bugün, bir çok yönü neo-liberal saldırı altında tırpanlanmış olsa da, hala yürürlükte olan sosyalleştirmeyi, Dr. Bethune ve arkadaşlarının çalışmalarına borçludur.

KAYNAKLAR

Allan T., Gordon S. (1952). The Scalpel, The Sword. Little, Brown and Company. Boston.

Anderson M.R., Smith L. ve Sidel V.W. (2005). What is Social Medicine? Monthly Review. Ulaşım Tarihi 1 Temmuz 2007. http://www.monthlyreview.org/0105anderson. htm

Barlow, M. (2002). Profit Is Not The Cure: A Citizen's Guide To Saving Medicare. Toronto: McCelland & Stewart.

Buck T. (1948). Canada: The Communist Party Viewpoint. Progress Books. Toronto.

Buck T. (1977). Years in Struggle. NC Press. Toronto.

Dimitrov G. (1935). Unity of the Working Class Against Fascism. Selected Works, V. 2. Sofia Press. Sofia. Ulaşım Tarihi 1 Temmuz 2007. http://www.marxists.org/reference/archive/dimitrov/works/1935/unity.htm

Hannant L. (1998). The Politics of Passion: Norman Bethune's Writing and Art. University of Toronto Press. Toronto

Johnston F. (2006). A Great Restlessness. University of Manitoba Press. Winnipeg.

Kanada Tabipler Birliği Dergisi Arşivi. Canadian Medical Association Journal. 1929 – 1935.

Kanada Komunist Partisi Arşivi. 1934 – 2007.

MacLeod W., Park L., Ryerson S. (1978). Bethune, The Montreal Years. James Lorimer & Company, Toronto.

Ryan O. (1975). Tim Buck: A Conscience of Canada. Progress Books. Toronto.

Ryerson S.B. (1980). French Canada: A Study in Canadian Democracy. Progress Books. Toronto.

Shephard D. (Ed.) (1982). Norman Bethune. The Canadian Public Health Association. Ottawa.

Stewart R. (1973). Bethune. New Press. Toronto.

Stewart R. (2002). The Mind of Norman Bethune. Fitzhenry & Whiteside. Markham.

Tse-tung M. (1939). In Memory of Norman Bethune. Selected Works. Ulaşım Tarihi 1 Temmuz 2007. http://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/volume-2/mswv2_25.htm

Wilson J. (1999). Norman Bethune: A Life of Passionate Conviction. XYZ Publishing. Montreal.